

Lütkens

ESITYKSIÄ

Sosialidemokraattisen Puolueen
xxvi puoluekokoukselle

1963

II

valtiollisessa elämässä, myös mm. ammatti-
jota esiintyy, pa toiminnan alalla. Puoluetoimikunta eh-
T o Z y 9 ^ Z o ^ o k o u s hyväksyisi syrjintää koskevan p onnen
dottaa, että p puoluekokouksen julkilausumaa annettaessa.
kasvatustyön Ja valistustyön osalta^^puoluetoimikunta
viliSTHeinolan Kaupungin Sos.-dem. Työväenyhdistyksen esityk-
sestä antamaansa lausuntoon.
Ammattiyhdi: ´ irnkevalta osalta puoluetoimikunta yhtyy
esitykseen

87 ÄÄNIOIKEUSIKÄRAJAN ALENTAMINEN

Akateemisen Sos.-dem. Yhdistyksen esitys

Äänioikeus kunnallisissa ja valtiollisissa vaaleissa on nykyisin
21 vuotta täyttäneillä kansalaisilla, kuitenkin niin, että asianomai-
nen pääsee sitä kävttämään aikaisintaan lähinnä seuraavana vuon-

ALUEELLISIA OHJELMIA
KÄSITTELEVÄÄN VALIOKUNTAAN

X. Esitykset 88—93

- 88. Pohjois-Karjala
- 89. Pohjois-Savo
- 90. Pohjois- ja Keski-Pohjanmaa
- 91. Kainuu
- 92. Lappi
- 93. Etelä-Pohjanmaa

88. POHJOIS-KARJALA

Joensuun Sosialidemokraattisen Piiritoimikunnan esitys

P o h j o i s - K a r j a l a — maakunta, lääni ja talousalue — on
maamme itäisin kolkka, jonka pinta-ala on 21.483,32 km* ja asukas-
luku vuoden 1962 alussa n. 207.000. Hallinnollisesti tämä alue jakaan-
tuu yhden kaupungin, kahden kauppalan ja 18 maalaiskunnan kes-
ken. Erillisiä asutustaajamia tai niihin verrattavia ovat mm. Outo-
kumpu, Ilomantsin kirkonkylä, Porokylä, Pankakoski, Pielisjärven
Mähkö, Kiteen kirkonkylä, Kaltimo, Juuan kirkonkylä, Kemie, Vii-
nijärvi ja Uimaharju.

Alueen luonto varsinkin linjan Pankajärvi-^Koitere—Viiksinselkä
itäpuolella on erittäin karua. Suurin osa eli n. 15.000 km2 maakun-
nan pinta^alasta on metsämaata. Myös vettä on runsaasti. Maakun-
nan vedet, joiden pääväylä on Pielinen—PlelisjokL—Pyhäselkä—Ori-
vesi, on huomattava osa Saimaan vesistöalueesta. Ilmasto kovine tal-
vipakkasineen ja kuumine kesineen on mannermaisempi kuin Etelä-
ja Keski-Suomessa.

Karu luonto ja syrjäinen sijainti ovat kautta aikojen hidastaneet
Pohjois-Karjalassa olojen normaalia kehittymistä ja niinpä tämä
maakunta on ikään kuin jonkinlaisena takamaana liittynyt muun
Suomen yhteyteen. Talouselämän kehittämismahdollisuuksia on kui-
tenkin olemassa, sillä maakunnalla on runsaat metsä-, malmi-, suo-
turve- ja vesivoimavarat sekä omasta takaa riittävä ihmistyövoima.
Näiden varojen taloudellisesti tarkoituksenmukainen ja teknillisesti
uudenaikainen hyväksikäyttö rinnan liikenneyhteyksien parantami-
sen kanssa avaa uusia näköaloja Pohjois-Karjalan väestön elinehto-
jen parantamiselle ja maakunnan kaikinpuoliselle kohottamiselle
alikehittyneestä takamaasta tasaveroiseksi maan muiden alueiden
rinnalle.

Väestö

Pohjois-Karjalan **väkiluvun** kehitystä osoittavat seuraavat luvut:
1930 155.292 henkeä i960 207.742 henkeä (Väestöpoliit-
1940 167.110 " (siirtoväki ja 1970 246.000 " tisen Tutki-
1950 198.775 " suuret ikäluokat) muslaitoksen
ennuste)

Hsen korkea.
Ammatissa toimivan väestön **elinkeinoittainen** jakautuminen v.
i960 muodostui Pohjois-Karjalassa seuraavaksi (sulkeissa vuoden
1950 vastaavat luvut):

Elinkeino	Pohjois-Karjala				Koko maa	
Maa- ja metsätalous	(62.920)	59,3	%	(67,3)	35,5	% (46,0)
Teollisuus ja raken- nustoimmtä	14.965	(13.628)	16,4	„ (14,6)	31,5	„ (27,7)
Palveduelink-einot (kauppa, liikenne, palvelukset)	21, ^	(15.676)	23,9	„ (16,7)	32,7	„ (24,9)
Elinkeino <u>tuntematon</u>	(1.264)	0,4	" (1,4)		0,3	" (1,4)
Yhteensä	91.381	793.488)	100,0	% (100,0)	100,0	% (100,0)

Selvästi koko maan (keskitasoa korkeammalla — laesta väestönlisäyksestä huolimatta väkiluvun nousu on kuitenkin suhteellisen hidasta sillä muuttoliike, joka viime vuosina on aiheuttanut 2.500[^] 3 000 henkeen nousevan muuttotappion vuosittain, on kasvua jatkuvasti jarruttava tekijä ainakin toistaiseksi (muuttoliike on naisvoittoinen ja siirtyjät ovat enimmäkseen ammattitaidottomia). Ennusteena mainittu vuoden 1970 väkiluku 246.000 jääneekin saavuttamatta mikä johtuu maassa harjoitetusta, maakunnalle virheellisestä talouspolitiikasta. Varmaa vain on se, että maakunnan väestö kehittyy vanhusvoittoiseen suuntaan.

Väentiheys on 11,7 henkeä/km* (valtakunnallinen keskiluku 14,4 henkeä/km²). Harvaanasutuimpia ovat maakunnan itäiset ja koilliset rajaseudut. Asutus on selvästi maaseutuvoittoista: v. 1960 asui kaupunki- ja kauppalakunnissa n. 15,5 % ja maalaiskuntien taajamissa n. 11,2 % maakunnan koko väestömäärästä (koiko maan vastaavat prosenttiluvut olivat 37,0 ja 18,7).

Pohiois-Karialassa varsinkin maaseudulla ovat suu-

Ryhmittely osoittaa, että Pohjois-Karjalan **elinkeinoelämän rakenne** on yleispiirteiltään yksipuolinen, suuntautuen vielä nykyisinkin 60-prosenttisena maa- ja metsätalouteen, ja että kehitys elinkeinoelämän monipuolistumiseen 1950-luvulla, palveluelinkeinoja ehkä lukuunottamatta, on täällä ollut koko maahan verrattuna suhteellisesti paljon hidasliikkeisempää. Pohjois-Karjalassa ollaan nyt, kun teollinen toiminta on alhaisella asteella, elinkeinoelämän yleisrakenteen osalta likipitään samalla tasolla kuin koko maassa kaksi vuosikymmentä sitten. Tämä asiointila aiheuttaa ainakin ikäksi vaikeata ongelmaa: 1) täyden työllisyyden ylläpitäminen vaatii suuria ponnistuksia ja 2) 60-luvulla lähes 14.500 henkeen nousevan työvoiman lisäyksen työllistäminen on vaikea tehtävä. Alikehittyneen teollisuuden myötä seuraava elintason alaisuus on itsestään selvä.

Pohjois-Karjalan väestön **poliittisista voimasuhteista** antavat vuoden 1962 eduskuntavaalien tulokset seuraavanlaisen kuvan:

Puolue	Äänimäärä	Paikka- luku	Puolue	Äänimäärä	Paikka- luku
ML	29.425	4	Kansanpuolue	4.014	
SKDL	16.535	2	TPSL	5.501	
Sos.dem.	20.693	2	Pientalonpojat	7.126	
Kokoomus	10.836	1	Muut	<i>II</i>	
				94.147	10

Äänestysprosentti näissä luonteeltaan poikkeuksellisissa vaaleissa Pohjois-Karjalan vaalipiirissä oli 82,0 (koko maassa 85,1). Maalaisliiton ja pientalonpoikien prosenttiset äänimäärät Pohjois-Karjalassa kohosivat selvästi yli valtakunnallisten keskimäärälukujen.

Maakunnallisina **puoluelehtinä** leviävät Pohjois-Karjalaan Joensuussa ilmestyvät Kansan Voima (Sos.dem.), Karjalainen (Kok.) ja Karjalan Maa (Ml.) sekä Kuopiossa ilmestyvä Kansan Sana (SKDL). Lisäksi ilmestyy maaikunnan alueella joitakin ns. riippumattomia paikallislehtiä.

Tiedotusvälineiden levinneisyyttä Pohjois-Karjalan väestön keskuuteen osoittavat allamainitut luvut (lupien määrä tuhatta asukasta kohti 31. 8. 1962):

	Radioluvat	Televisioluvat
Pohjois-Karjala	238	29,4
Uusimaa	349	118,7

Ay-liikkeestä ei ole nykyisessä tilanteessa merollista selvitystä maakunnan puitteissa, mutta voidaan kuitenkin todeta, että ammatillinen ja vapaaehtoinen työvoima Karjalassa melko heikkoa. Työttömyys on Pohjois-

Pohjois-Karjalan **uskonnollisten olosuhteiden** erikoisuina
että maakunnassa asuu lähes neljännnes (n 19m Z7 TM
ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvasta väestösi ^

Tulorakenne ja tulonsiirrot

Tulonmuodostus elinkeinoittani Pohjois-Karjalassa vv
 verrattuna koko maahan ilmenee seuraavasta asetei™^ 1956—1957

	PKar:n % nettokan- santuotteesta	tulo-osuus mrd. vmk.	Tulorakenne % PKar. Kokomaa
Maatalous ja sen lähielin- keinot	5,1	5.50	17,8 12.2
Metsätalous	8.4	7,78	25,2 9,3
Teollisuus ja käsityö	1,6	4.58	14,8 31,4
Rakennustoiminta	4,1	3.54	11,5 9,7
Palvelusluontoiset elinkeinot	3,1	9.48	30,7 37,4
Koko tulonmuodostus	3.5	30.88	100,0 100,0

Maakunnallinen tulonmuodostus oli siis mainittuina vuosina n. 31 mrd. vanhaa markkaa vastaten n. 3,5 % maan nettokansantuotteesta. Tulorakenteen eroavaisuus valtakunnan keskimääräisistä suhteista on silmäänpistävä. Metsätalous esittää siinä "leijonanosaa", samoin kuin myös maatalouden suhteellinen tulo-osuus on Pohjois-Karjalan rajamaakunnassa selvästi korkeampi kuin koko kansantaloudessa. Rakennustoiminta vastaa likipitään valtakunnallista keskitasoa. Teollisuuteen ja palveluluontoisiin elinkeinoihin nähden Pohjois-Karjalan huomattava suhteellinen alikehittyneisyys näkyy näiden tulolukujen valossa yhtä selväpiirteisenä kuin edellä elinkeinorakenteen pohjalta. — Tulonmuodostuksen keskimääräinen taso asukasta kohti jäi Pohjois-Karjalassa edellä mainittuna ajankohtana n. 28 % maan keskitason alapuolelle.

Yksityisten henkilöiden saamien tulojen on laskettu Pohjois-Karjalassa nousseen v. 1956 yhteensä 25,4 mrd. vanhaan markkaan, joka summa vastasi 3.3 % vksitvishenkilöiden tuloista koko maassa. Kun

tsa on *löözi* Kpi yu KaKsi peltona Rasittavaa viljelmää (v. 1950 15.743 kpl). Näistä kaksi peltoha suuremmista viljelmistä lähes 48 % jäi viiden ha:n suuruusrajan ja 84 % kymmenen ha:n rajan alapuolelle (k_{tfko} maam osalta vastaavat prosenttiluvut ovat 35,5 ja 71). Pohjois-Karjala on tapahtuneesta kehityksestä huolimatta edelleenkin tyypillistä pienviljelysaluetta: tilojen sekä kokonaispinta-alat että peltoalat ovat pieniä. Työntekijöiden suhteellinen lukuisuus peltoha kohti on maaJcunnan viljelmillä varsin korkea. Työnmenekki on Pohjois-Karjalassa peltoha kohti 72,68 miestyöpäivää (vastaavasti Uudellamaalla 40,47 ja koko maassa keskimäärin 53,76). Tasta johtuu, että vaikka sadot olisivat yhtä suuret kuin muualla, tuotanto kustannukset tuoteyksikköä kohti ovat täällä n. 35 % korkeammat kuin koko maassa keskimäärin. Harvan asutuksen vuoksi viljelmien sijaintisuhteet ovat epäedullisemmat kuin keskimäärin muualla maassa. Maatalouden tulo sekä viljelmää että työpanosyksikköä koh-

maakunnan vastaava osuus tulonmuodostukseen nähden oli 3,5 c/ maakunnan asukkaat ovat siis saaneet alueen tulonmuodostuksesta keskimäärin.

alueella syntyvistä melkoisista pääomatuloista, jotka virtaavat muualle (esim. valtion ja yhtiöiden metsien kantorahat). Asukasta kohti Pohjois-Karjalan väestön keskimääräinen tulotaso em. vuonna oli n. 121.200 vmk. vastaten n. 69 % koko maan tulotasosta (174.400 vmk). Tulotason ja teollistumisen välistä suhdetta osoittavat seuraavat vuodelta 1960 olevat luvut:

	Tulot asukasta kohti indeksinä (koko maa = 100)	Teollisuuden jalostusarvo asukasta kohti (1.000 vmk)
Pohjois-Karjala	65	44
Uusimaa	160	138
Koko maa	100	95

Edellä esitettyjen tilastolukujen todellisuus elävässä elämässä on näkynyt maakunnan asukkaiden heikkona ostokykynä (köyhyytenä) ja siitä johtuen alhaisena elintasona. Mainittakoon tässä yhteydessä että vuoden 1960 sosiaalihuoltotilaston mukaan Pohjois-Karjalan läänin väestöstä on 11 % saanut huoltoapua (toiseksi suurin koko maassa, jonka keskimääräluku on 8,4 %).

Verotuksen ja valtion tulonsiirtojen merkityksestä tulonmuodostuksessa on tarkoitulksenmukaisinta tarkastella väestön ostovoimaa silmälläpitäen. Vuoden 1956 tilannetta kuvaa seuraava asetelma:

	mrd. vmk	PKar:n osuus maan ao. ko- konaisluvusta %	PKar:n taso asukasta kohti (koko maa = 100)
yksit, henkilöiden tulot	25.44	3,3	69
välittömät verot	3.12	3,2	66
tulot verotuksen jälkeen	22.32	3.4	70
valtion tulonsiirrot	4.08	5.5	113
kotitalouksien käytettävissä oleva ostovoima	26.40	3,6	74

Valtion välittömien verojen rasitus Pohjois-Karjalassa on suhteellisesti lievempi kuin koko maassa keskimäärin, mutta kunnallisve-

fonjoie-jvarjaian vaalipiiri»»»), un o*,v иш«--«», —

liiton ja pientalonpoikien prosenttiset äänimäärät Pohjois-Karjalassa kohosivat selvästi yli valtakunnallisten keskimäärälukujen. Maakunnallisina puoluelehtinä leviävät Pohjois-Karjalaan Joensuussa ilmestyvät Kansan Voima (Sos.dem.), Karjalainen (Kok.) ja Karjalan Maa (ML) sekä Kuopiossa ilmestyvä Kansan s... (SKDL). Lisäksi ilmestyy maakunnan alueella joitakin ns. riippumattomia paikallislehtiä.

Tiedotusvälineiden levinneisyyttä Pohjois-Karjalan väestön keskuuteen osoittavat allamainitut luvut (lupien määrä tuhatta asukasta kohti 31. 8. 1962):

	Radioluvat	Televisioluvat
Pohjois-Karjala	238	29,4
"Uusimaa	349	118,7

On huomattava, että puuta^aravhtir* ti paljon enemmän metsää kui_n kes_kTM t a v a t ^lla suhteellises-sa yhtiöiden yhteenlaskettu metsäal^siT^ ^ ^ Valtion maan eteläpuoliskon keskimäärään nähd S oΠ ^ kaksinkert ainen Metsätalouden tulonmuodostuksessa T ja metsätyöpalkoista, on Pohjois Kar^ l koostuu ka ntohinnoista kantohintojen että palkkojen osalta m JalkeenjäÄneis yyUä sekä verrattuna. Nykyisin metsätyövoiman vT* kesklmääräis* en tasoon työntekijää/kk läpi vuoden. Koulutetu S 011 ,kesk^ääri_n 8.500 toimeentulonsa saavan metsätyömiesk^ metSatyostä YTPan vuoden vä kehitys on vasta alkuvaiheessaan aikaansaamis* en tähtää-minen (mm. Pohjois-Karjalan savotoiHa v ^ t ^ haa) puun hankinnassa ovat omiaan v ä h e n i t mo«ttoTMa-ta tuotosyksikköä kohti, minkä v u o k s i 7 » T Y 0 Π tarvefcn mioon metsätalouden tulotason l V16la otetaan huo-kuun nähden tuotosyksikköä kohti Γ Γ " ^ et61äoSan keski^ minen näyttää aivan v ä l t t ä i S S l i ^jenta-

rotus palvelusten suhteellisesta heikkoudesta huolimatta on puoles-taan keskimääräistä raskaampi (ero v. 1962 maalaiskuntien osalta lähes 1,5 vmk äyriitä). Tulonsiirroista suurinta yksityistä erää edus-tavat Pohjois-Karjalassa lapsilisät, jotka v. 1956 olivat alun toista mrd. vanhaa markkaa. Lopputuloksena yllä olevasta taulukosta ha-vaitaan, että pohjoiskarjalaisten kotitalouksien ostovoimataso jäi em. vuonna 26 % maan keskiluvun alapuolelle (samoin myös kulu-tuksen arvo asukasta kohti).

Pääasiallisesti alhaisen tulonmuodostuksen vuoksi säästäminen ja pääomanmuodostus ovat Pohjois-Karjalassa jääneet pieniksi. V. 1958 oli maakunnan rahalaitosten talletuskanta 11.1 mrd. vmk eli n. 7 mrd. vmk pienempi, jotta se olisi vastannut maan keskitasoa asu-ksalukuun nähden. Väestön oma-aloitteiseen työteliäisyyteen perus-tuva pääomanmuodostus, esim. omakotirakentaminen edustaa Pohjois-Karjalassakin tärkeätä säästämistapaa.

Varsinaisesta pääomanmuodostuksesta Pohjois-Karjalassa vastaa rakennustuotanto suurinta osaa (ainakin 2/3 kiinteän pääoman muo-dostuksesta). Yleispiirteenä sijoitustoiminnasta on todettavissa pää-omanmuodostuksen vinosuuntaus hidaskiertoiisiin ja vain vähän tuo-tannon kasvuun vaikuttaviin kohteisiin.

Maatalous

Pohjois-Karjalan maatalous on 1950-luvulla kehittynyt voimak-kaasti. Peltoala on kasvanut n. 26.000 ha ollen nykyisellään yhteen-sä vähän yli 130.000 ha.

V. 1959 toimitetun maatalouslaskennan mukaan Pohjois-Karjalas-sa oli 18.322 kpl yli kaksi peltoha käsittävää viljelmää (v. 1950 15.743 kpl). Näistä kaksi peltoha suuremmista viljelmistä lähes 48 % jäi viiden ha:n suuruusrajan ja 84 % kymmenen ha:n rajan alapuo-lelle (koko maan osalta vastaavat prosenttiluvut ovat 35,5 ja 71). Pohjois-Karjala on tapahtuneesta kehityksestä huolimatta edelleen-kin tyypillistä pienviljelysaluetta: tilojen sekä kokonaispinta-alat että peltoalat ovat pieniä. Työntekijöiden suhteellinen lukuisuus pel-toha kohti on maakunnan viljelmillä varsin korkea. Työnmenekki on Pohjois-Karjalassa peltoha kohti 72,68 miestyöpäivää (vastaavas-ti Uudellamaalla 40,47 ja koko maassa keskimäärin 53,76). Tästä johtuu, että vaikka sadot olisivat yhtä suuret kuin muualla, tuotanto-kustannukset tuoteyksikköä kohti ovat täällä n. 35 % korkeammat kuin koko maassa keskimäärin. Harvan asutuksen vuoksi viljelmien sijaintisuhteet ovat epäedullisemmat kuin keskimäärin muualla maassa. Maatalouden tulo sekä viljelmää että työpanosyksikköä koh-

8 maakunnan vastaava osuus tulonmuodostukseen nähden oli 3,5 maakunnan asukkaat ovat siis saaneet alueen tulonmuodostuksesta pienemmän osan kuin muualla maassa k e ^maarn. Tama johtuu i ha syntyvistä melkoisista pääomatuloista, jotka virtaavat muualle (esim. valtion ja yhtiöiden metsien kantorahat). Asukasta kohti Pohjois-Karjalan väestön keskimääräinen tulotaso em. vuonna

oli n. 121.200 vmk. vastaten n. 69 % koko maan tulotasosta (^ulotason^ ja teollistumisen välistä suhdetta osoittavat seuraavat, vuodelta 1960 olevat luvut:

	Tulot asukasta kohti indeksinä (koko maa = 100)	Teollisuuden jalostusarvo asukasta kohti (1.000 vmk)
Pohjois-Karjala	65	44
Uusimaa	160	138
Koko maa	100	95

9 10

ti jää Pohjois-Karjalassa vieläkin huomattavasti jälkeen koko maan keskitasosta.

Karjatalouden voimakasta kehitystä 1950-luvulla kuvaavat seuraa-
vat luvut:

	1950	1961
lehmien lukumäärä	55.221 lkpl	82.300 kpl
meijereihin tuodun maidon määrä	90 milj. l.	155 milj. l.

Sianhoidon kohdalla on myös ollut tuotannollista laajentumista, mutta kanatalous on kehittynyt keskimääräistä hitaammin.

Voimakkaasta edistymisestä huolimatta maatalouden **konekanta** Pohjois-Karjalassa jää vielä tuntuvasti valtakunnallisen keskitason alapuolelle: v. 1958 oli traktoreita sataa peltoha kohti Pohjois-Karjalassa 1,68 kpl, koko maassa 2,56 kpl. Maakunnan pienviljelysval-
taisuus on maatalouden koneellistumisen suurimpana jarruna.

Maatalouden sivuelinkeinoista on **kalastuksella** varsin keskeinen asema. Maakunnassa toimi v. 1953 151 pääammattikalastajaa, 761 sivuammattikalastajaa ja arviolta vähän yli 10.000 kotitarvekalasta-
jaa. — Kaupallinen **puutarhanviljely** osoittaa Pohjois-Karjalassa suurta kehittymättömyyttä koko maan keskitasoon verrattuna omaa kulutusta palvelevan viljelyn jälkeenjääneisyyden ollessa huomatta-
vasti pienemmän. — **Turkiseläinten tarhaus** on viime aikoina Pohjois-Karjalassa taantunut lähes olemattomiin.

11

Metsätalous

Pohjois-Karjalan metsävarat ovat luonnonriikkaus, johon oleelli-
selta osalta voidaan perustaa maakunnan taloudelliseen nousuun tähtäävät pyrkimykset. Läänin metsäala on n. 12,7 % valtakunnan eteläisen osan metsäalasta ja puuvarasto n. 13,8 % mainitun aüueen puuvarastosta. Maakunnan metsät "sietävät" kuoretta mitattuna n. 4 milj. κ-т3.и suuruisen hakkuumäärän vuosittain. Lähinnä metsä-
maan laajuuden ansiosta Pohjois-Karjala kuuluu maan merkittävim-
pien metsätaloudellisten tuotantoalueiden joukkoon.

Kasvullinen ja huonokasvuinen metsämaa jakautuu omistussuhtei-
den puolesta seuraavasti:

	Yksityiset ja yhteismetsät	830.000 ha	58,0 %
	Puutavarayhtiöt	286.000 "	20,0 "
	Kunnat	21.000 "	1,5 "
	Seurakunnat	7.000 "	0,5 "
	Valtio	286.000 "	20,0 "

yhteensä 1.430.000 ha 100,0 %

67

o \ h U O m , ^ Z l e " ä P U U * T r a y h t i i * 0 m i 3 t a v a t ™ e u h t e e U i . e s .
ti paljon enemmän metsää kuin keskimäärin koko maassa Valtion
ja yhtiöiden yhteenlaskettu metaää.aosuus on yli kaГпке ат
maan eteläpuoliskon keskimäärään nähden

Metsätalouden tulonmuodostuksessa, joka koostuu kantohinnoista
ja metsatyopalkoista, on Pohjois-Karjalassa jälkeenjääneisyyttä sekä
kantohintojen etta palkkojen osalta maan keskimääräiseen tasoon
verrattuna. Nykyisin metsätyövoiman vahvuus on keskimäärin 8 500
työntekijaa/kk lapi vuoden. Koulutetun, metsätyöstä ympäri vuoden
toimeentulonsa saavan metsätyömieskunnan aikaansaamiseen tähtää-
vä kehitys on vasta alkuvaiheessaan. Rationalisointi ja teknillisty-
minen (mm. Pohjois-Karjalan savotoilla v. 1962 n. 3.000 moottorisa-
haa) puun hankinnassa ovat omiaan vähentämään ihmistyön tarvet-
ta tuotosyksikköä kohti, minkä vuoksi ja kun vielä otetaan huo-
mioon metsätalouden tulotason alemmuus maan eteläosan keskilu-
kuun nähden tuotosyksikköä kohti, metsänparannustöiden laajenta-
minen näyttää aivan välttämättömältä.

12

Voimatalous

Pohjois-Karjalalla on huomattavan suuret **vesivoimavarat**. Raken-
nuskelpoisten koskien tehon on laskettu olevan n. 175.000 kW ja
vuosituoton n. 900 milj. kWh. Vesivoimavaroista on vuoteen 1962
mennessä valjastettu sähköenergiaa tuottamaan runsaasti yli puolet.
Voimalaitoksen rakentaminen Kuurnankoskeen Kontiolahdella on
tällä hetkellä rakennusohjelmassa ensimmäisenä.

Sähkövoimaa on maakunnassa yli oman tarpeen. Jo v. 1958 alueen
voimantuotanto oli lähes kolminkertainen sen kulutukseen verrattu-
na. Nyt kerroin lienee vieläkin suurempi. Maaseudun sähköistys on
edistynyt epätasaisesti maakunnan alueella ja vieläkin on kuntia,
joissa sähköistyksen piiriin saatetuista kiinteistöistä on yli 35 %
jäänyt toistaiseksi liittymättä jakeluverkkoon. Perustamiskustannus-
ten kattamiseen tarvittavan pääoman puute on estänyt monen pien-
talouden sähköistämisen.

Myös **lämpövoimavarat** on otettava huomioon Pohjois-Karjalan
voimataloudessa. Maakunnan runsaiden polttopuu- ja turvevarojen
hyväksikäyttö maakunnan ja maan lisääntyvän voimantarpeen tyy-
dyttämiseksi on tärkeä ja ajankohtainen tehtävä. Tohmajärven soit-
ten turvevarasto on n. 5 milj. tonnia ilmakuivaa polttoturvetta, joka
määrä takaa 30 vuoden aikana n. 185 milj. kWh:n sähköenergiatuot-
ton vuosittain, ja Ilomantsin jo tutkitut suot tarjoavat 300 MW:n
höyryvoimalaitokselle 50 vuoden ajaksi riittävästi polttoainetta. Sitä

13

14

15

16

tyminen antaa vauhtia tämän toiminnan laajentumiselle.
Elintarviketeollisuuden alalta on mainittava pehmeäleipäteollisuu-
den lisääntyminen. Kovaleipäteollisuutta ja varsinaista elintarvike-
jalostamoa sen sijaan Pohjois-Karjalassa ei ole.

Meijeriteollisuus on Pohjois-Karjalassa korkealle kehittynyttä.
Joensuun ympäristön osuusmeijeri on Pohjoismaiden suurin maito-
määräänsä nähden suoraan maidon tuottajilta toimitettuna.

Teurastamoita ja lihanjalostustehtaita on Joensuussa ja Nur-
nieksessa.

Maakunnan kahdella **tekstiiliteollisuuden** tuotantolaitoksella on
tuotteiden markkinointimahdollisuuksia oman alueen ulkopuolellakin
ja tästä johtuen niiden kannattavuus lienee tyydyttävä.

Rakennusaineteollisuutta edustavat muutamat tiilitehtaat (esim.
Tohmajärvi ja Liperi) ja eri puolille maakuntaa sijoittuneet se-
menttivalimot.

paitsi turvevoimalaitosten rakentaminen ja toiminta avaisi myös huomattavan määrän maakunnan kipeästi kaipaamia uusia työpaikkoja.

Puu- ja paperiteollisuus Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Pohjois-Karjalan alhainen teollistumisaste maan keskitasoon verrattuna on jo alumpana tullut osoitetuksi. **Puu- ja paperiteollisuuden** osalta tilanne kuvastuu alla olevista vertailuluvuista vuodelta 1956:

	PKar:n osuus maan ao. kokonaisluvuista %			ti (kokomaan kitaso = 100)		
	Henkilö-kunta	Tehdasko-neita käyt-tävä arvo	Jalos tus arvo	Henkilö-kunta	Käyttö-voima-teho	Jalos-tus-arvo
	1	2	3		5	6
puuteollisuus	3,2	3,7	3 <i>h</i>	66	76	66
paperiteollisuus	1,8	1,0	1,6	36	20	32

Puuteollisuuden osalta Pohjois-Karjala on melko kehittynyt: tämä ala vastasi sanottuna vuonna 13,6 % maakunnan teollisesta jalostuksesta (valtakunnallinen prosenttiluku oli 5,0). Tulos on syntynyt pääasiallisesti alueella sijaitsevien suurten ja keskisuurten vientisahojen toiminnasta, sillä muuta puuteollisuutta edustavat vain yhden tehtaan käsittävä vaneriteollisuus sekä pariin kolmeen paikkaan sijoittunut huonekalu- ja rakennuspuusepänteollisuus. Kuitulevyteollisuus puuttuu kokonaan.

Paperi- ja massateollisuus on selvästi alikehittynyt käsittäen tällä hetkellä vain yhden puuhiomon ja kartonkitehtaan (Pankakoski). Tämän laitoksen tuotanto on nykyisin vähän yli 40.000 ton. kartonkia vuodessa.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Vuori- ja metalliteollisuus

Mainitun teollisuuden tila vuodelta 1956 ilmenee alla olevasta asetelmasta (numerot 1—6 viittaavat edellisessä kappaleessa olevassa taulukossa käytettyyn jaotteluun):

	1	2	3	4	5	6
vuori-(kai vannais)-teollisuus	23,8	21,8	25,8	490	449	533
metalliteollisuus	0,5	0,2	0,4	11	4	8

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

tähtäävät pyrkimykset. Läänin metsäala on n. 12,7 % valtakunnan eteläisen osan metsäalasta ja puuvarasto n. 13,8 % mainitun alueen puuvarastosta. Maakunnan metsät "sietävä*" kuoretta mitattuna n. 4 milj. k-m3:n suuruisen hakkuumäärän vuosittain. Lähinnä metsämaan laajuuden ansiosta Pohjois-Karjala kuuluu maan merkittävimpien metsätaloudellisten tuotantoalueiden joukkoon.

Kasvullinen ja huonokasvuinen metsämaa jakautuu omistussuhteiden puolesta seuraavasti:

	Yksityiset ja yhteismetsät	830.000 ha	58,0 %
	Puutavarayhtiöt	286.000 "	20,0 "
	Kunnat	21.000 "	1,5 "
	Seurakunnat	7.000 "	0,5 "
	Valtio	286.000 "	20,0 "
	yhteensä	1.430.000 ha	100,0 lo

rautateitse, 24 % vesiteitse ia 5 o/ . .. sen tutkimuslaitoksen äskettäin ^ ^ - t i e t e e U i . muotojen keskinäisestä edullisuudesta I m T s * l k U l j e t U S n taa, että rautatie- ja y e 3 I I I e κ η l " 1 5 l τ T " κ α Π α ^ O S O i t n maantiekuljetukset (puu- ja J , " (O V a t e d u » — a t kuin

6 e d , i S e m P l a 4 l . U I n r a u ^ e i t ä myöten. Liikenneolojen k e ^

minen edellä maimttujen kolmen kuljetusmuodon osalta ön Lue tuotannon edistämisen Ikannalta välttämätöntä

Lentoliikeime Pohjois-Karjalan ja Eteläsuomen välillä on Joensuun (Onttolan) lentokentän tultua kunnostetuksi jatkuvasti kasvanut etenkin henkilöliikenteen osalta. Mainittu lentokenttä on nykyaikainen, joten mm. suihkukoneet voivat käyttää sitä hyväkseen.

Saimaan vesistöalueen saattaminen uudelleen vesitieyhteyteen Suomenlahden kanssa muuttanee Pohjois-Karjalan liikemaantieteellisen aseman nykyista paljon edullisemmалlesi. Saimaan k»™,,™ „„„„„„, i j

6 e d , i S e m P l a 4 l . U I n r a u ^ e i t ä myöten. Liikenneolojen k e ^

6 e d , i S e m P l a 4 l . U I n r a u ^ e i t ä myöten. Liikenneolojen k e ^

6 e d , i S e m P l a 4 l . U I n r a u ^ e i t ä myöten. Liikenneolojen k e ^

6 e d , i S e m P l a 4 l . U I n r a u ^ e i t ä myöten. Liikenneolojen k e ^

6 e d , i S e m P l a 4 l . U I n r a u ^ e i t ä myöten. Liikenneolojen k e ^

Vuoriteollisuudella on Pohjois-Karjalan teollisessa toiminnassa huomattava sija. Kuusjärvellä sijaitsevan Outokummun suuren kaivoksen ja siihen liittyvän rikastamon ansiosta vuoriteollisuuden osuus teollisuuden jalostusarvosta kohoaa maakunnassa yli 30 :%n, koko maan teollisuudessa vastaavan osuuden ollessa vain 11 %. Pieniä kaivannaisteollisuusyrityksiä ovat Nunnanlahden vuolukivilouhos Juuan kunnassa ja Maljasalmen asbestikaivos Kuusjärvellä. Määrätietoisen malminetsintätyön tuloksena löydetäneen maakunnasta uusia kohteita vuoriteollisuudelle.

Metalliteollisuutta ei ole juuri nimeksikään, mikä on suurimpia puutteita Pohjois-Karjalan teollisessa rakenteessa. Uusi-Värtsilän rautasulatto on alan ainoa laitos. Kun metalliteollisuus on esim. puunjalostusteollisuuteen verrattuna huomattavasti työvaltaisempaa, se laajetessaan tarjoaisi Pohjois-Karjalassakin melkoisen määrän uusia työtilaisuuksia nimenomaan koulutetulle työvoimalle.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Puu- ja paperiteollisuuden tuotanto Pohjois-Karjalassa vuonna 1956.

Korjaamotoiminta ei vastaa maakunnan tarvetta ja tällä alalla avautuu uusia työpaikkoja. Moottorijoneuvo- ja konekannan lisääntyminen antaa vauhtia tämän toiminnan laajentumiselle.

Elintarviketeollisuuden alalta on mainittava pehmeäleipäteollisuuden lisääntyminen. **Kovaleipäteollisuutta** ja varsinaista elintarvikojalostamoa sen sijaan **Pohjois**-Karjalassa ei ole.

Meijeriteollisuus on **Pohjois**-Karjalassa korkealle kehittynyttä. Joensuun ympäristön **osuusmeijeri** on Pohjoismaiden suurin maitomääräänsä nähden suoraan maidon tuottajilta toimitettuna.

Teurastamoita ja lihanjalostustehtaita on Joensuussa ja Nurmeksessa.

Maakunnan kahdella **tekstiiliteollisuuden** tuotantolaitoksella on tuotteiden **markkinointimahdollisuuksia** oman alueen ulkopuolellakin Ja tästä johtuen niiden kannattavuus lienee tyydyttävä

Rakennusaineteollisuutta edustavat muutamat tiilitehtaat (esim. Tohmajärvi ja Liperi) ja eri puolille maakuntaa sijoittuneet se-menttivalimot.

	6.874	(4.716)	henkeä	7.5	(5,0)	%
kauppa	4.168	(3.286)	”	4.6	(3,5)	”
liikenne	10.806	(7.674)	”	11,8	(8,2)	”
palvelukset			henkeä			

Kasvu on ollut suurin varsinaisten palvelusten osalta (194(Huvulla tapahtui liikenteen työvoimassa huomattava nousu). Maakunnal-lisena erityispiirteenä on mainittava, että palveluksiin kuuluvan julkisen toiminnan edustus on melko suuri (ilmeisesti lähinnä har-vasta asutuksesta johtuen opettajakunta on oppilasmäärään nähden suhteellisen runsas ja muina tekijöinä vaikuttavat rajavartiolaitos, kaksi puolustusvoimain varuskuntaa, aluehallinnon lisääntynyt vir-kamieskunta jne.).

Asuntokysymys

Asumistaso on Pohjois-Karjalassa yleisesti ottaen hyvin heikko. Täysin mukavuuksin (vesijohto, viemäri, keskuslämmitys, WC, lämmin vesi ja kylpyhuone) varustettuja huoneistoja on läänin koko huoneistokannasta vain n. 4 % (koko maassa 15 %). Asuntojen tasoa heikentää niiden yli-ikäisyys ja pienuus. Asumistiheys (= henkilöitä sataa huonetta kohti) on vuoden 1960 väestönlaskentatieto-jen mukaan Pohjois-Karjalan läänin maalaiskunnissa 180,6 henkeä, Joensuun kaupungissa 140 henkeä sekä Joensuun kaupungissa ynnä Lieksan ja Nurmeksen kauppaloissa yhteensä keskimäärin 136,5 henJkeä (Helsingissä 117 ja koko maassa 130,9 henkeä.) Joensuun kaupungissa on lähivuosina odotettavissa huomattava perannus asu-mistiheyteen nähden.

Asuinhuoneistojen lukumääräinen vajoaus ei ole kovin suuri, mutta asuntojen ahtaus on erittäin paha epäkohta. Pohjois-Karjalan lää-nissä asuntopinta-ala asukasta kohti on keskimäärin 10,8 m2 (koko maassa maalaiskunnissa 13,7 m² sekä kaupungeissa ja kauppa-loissa 15,2 m²). Asumisahtauden aiheuttaa ruokakuntien keskimää-räistä suurempi henkilöluku: esim. v. 1960 henkilöitä sataa ruoka-kuntaa kohti oli Valtimolla 466 ja Juuasssa 453 sekä läänin maa-laiskunnissa keskimäärin 429 henkeä ja läänin kaikissa kunnissa 407 henkeä (koko maassa 334 henkeä). Suuret, jopa 10—15 henkeä käsittävät perheet asuvat useissa tapauksissa enintään kaksi huo-netta käsittävissä mökeissä.

Vuoden 1960 tietojen mukaan on Pohjois-Karjalan läänin asuin-huoneistoista sähköistetty 62 % (koko maassa 80 %). Köyhimmissä kunnissa, kuten Ilomantsissa, Juuassa, Kesälahdella, Tuupovaarassa

mansi.

Rautatietä (rataosia) on Pohjois-Karjalan alueella yhteensä 391 km. Joensuun—Ilomantsin radan saattaminen Herajärveltä päätepis-teeseensä Ilomantsin kirkonkylään ja Onkamon—Parikkalan yhdys-radan rakentaminen viivyttelemättä ovat maakunnan kannalta ensi-arvoisen tärkeitä. Nykyisen rautatieverkon kuljetusteho kärsii riit-tämättömistä lastauspaikoista ja laitteista.

Uittoväylillä on Pohjois-Karjalan liikenneoloissa tärkeä merkitys. Maakunnan pohjois- ja itäosista johtaa tiheä ulttoväyläverkko Pi* liseen, josta vesitie jatkuu Pielisjokea myöten Pyhäselkään ja siitä edelleen Oriveden kautta Saimaaseen. Nippu-uiton ja eräiden vayla-parannusten toteuduttua uittokustannukset alenevat huomattavasti nykyisestään.

hoidetaan

sinaisina kansantauteina maakunnan alueella ovat sydän- ja reuma-taudit lähinnä kai metsätyövaltaisuudesta johtuen. Keuhkotuber-kuloosi on läänin alueella kehittynyt vähenevään suuntaan. Puut-teellisten asunto-olojen vuoksi yleinen terveydenhoitoalanne useissa tapauksissa on heikompi kuin muualla maassa. Sitä osoittaa sekin, että imeväisikäisten kuolevaisuus Pohjois-Karjalan läänin kunnissa on vuosina 1954—1959 ollut maalaiskuntien alueella 3,72 % ja kau-punki- ja kauppalakuntien alueella 2,19 % (Helsingissä 1,98 % ja koko maassa 2,71 %). Ehkäisevä terveydenhoitotyö, johon lasketaan äitiys- ja lastenneuvolatoiminta sekä koululääkärien suorittamat tarkastukset, on saatu käyntiin kaikissa läänin kunnissa.

Kodinhoitajatoimintaan on kaikissa kunnissa kiinnitetty myön-teistä huomiota. Läänin alueella oli kuntien palveluksessa v. 1962 83 kodinhoitajaa ja v. 1963 alusta on palkattujen kodinhoitajien määrä 93. Läänin jokaisessa kunnassa on kodinhoitajatoimi järjes-tettynä, ja on läänin kuntien kodinhoitajien lukumäärä suhteelli-sesti ottaen suurin koko maassa, mutta tarpeeseen verrattuna se ei

^ ^ ^ ^ ^ ^ ^

1 7

ja Valtimolla on sähköistämisprosentti vain 28—35. Yli 90 %:sti säh-köistettyjä ovat ainoastaan Joensuun kaupunki, Lieksan ja Nurmek-sen kauppalat sekä Kuusjärven maalaiskunta. Köyhissä kunnissa liittymismaksun suorittaminen on monille ylivoimainen ja esim. metsätöistä toimeentulonsa saava perhe karttaa eli pelkää sähkön-jakeluverkostoon liittymistä myös sen vuoksi, että se aiheuttaa sään-nönmukaisen jatkuvan menoeran ansioiden ollessa epäsäännöllisiä ja kausiluontoisia.

Läänin alueen asuinhuoneistojen kokonaismäärä on 47.901 ja on näistä vesijohdolla varustettuja 13.150 eli 27,5 % (koko maassa 48 %). Keskuslämmitys on 5.646 huoneistossa eli 12 %:lla huoneistojen koko määrästä (koko maassa 29 %).

Opetus- ja sivistystoimi

Peruskoulutusta antava kansakoululaitos käsittää Pohjois-Karja-lassa yhteensä n. 450 varsinaista kansakoulua, kansalaiskoulua ja kunnallista keskikoulua. Kansalaisopetus on pääosaltaan alikehitty-nyttä kurssinmuotoista opetusta. Erityisopetuksen (apukoulun) jär-jestäminen on vasta vähäisessä alussa.

Maakunnan nuorison jatkokoulutuksesta opillisella puolella huo-lehtivat normaalilyseo, 10 muuta yliopistoon johtavaa oppikoulua ja lähes saman verran vain keskikouluasteen käsittävää oppikoulua. Oppikouluun hyväksyttyjen pyrkijöiden määrä on ollut huomatta-vasti suurempi kuin käytettävissä olevien oppilaspaikkojen luku-määrä.

Ammatillinen koulutus Pohjois-Karjalassa on alikehittynyttä. Poh-jois-Karjalan keskusammattikoulu Joensuussa on maakunnan ainoa yleinen ammattikoulu ja sen mahdollisuudet koko talousaluetta ajatellen ovat rajoitetut. Ammatillista erikois- ja jatkokoulutusta varten maakunnassa on eri alojen ammattikouluja ja -opistoja Wärtsilän Teknillisen Oppilaitoksen ollessa tältä osalta viimeisin saavutus. Mainittakoon, että metsäalan ammattikoulutus on Poh-jois-Karjalassa vielä järjestämättä.

Korkeakouluopetusta ei Pohjois-Karjalassa ole.

Äskettäin julkaistun arvion mukaan koulunkäyntimahdollisuudet Pohjois-Karjalassa 1960-luvun alkupuoliskolla jäivät huomattavasti heikommiksi kuin valtakunnassa keskimäärin. Niinpä arvioidaan kaikista 15—19-vuotiaista olevan v. 1965 oppikoululaisia (lukiolaisia) maakunnan kaupunki- ja kauppalakunnissa 27,5 % ja maalaiskun-ta 16,4 % (koko maassa 35,3 % ja 18,6 %) sekä ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevia vastaavasti 8,9 % ja 6,9 % (koko maassa

kauppa	6.874	(4.716)	henkeä	7,5	(5,0)	%
liikenne	4.168	(3.286)		4,6	(3,5)	
palvelukset	10.806	(7.674)		11,8	(8,2)	
			henkeä			

Kasvu on ollut suurin varsinaisten palvelusten osalta (19404uvulla tapahtui liikenteen työvoimassa huomattava nousu). Maakunnallisena erityispiirteenä on mainittava, että palveluksiin kuuluvan julkisen toiminnan edustus on melko suuri (ilmeisesti lähinnä harvasta asutuksesta johtuen opettajakunta on oppilasmäärään nähden suhteellisen runsas ja muina tekijöinä vaikuttavat rajavartiolaitos kaksi puolustusvoimain varuskuntaa, aluehallinnon lisääntynyt virkamieskunta jne.).

Asuntokysymys

lciiniicfnen rm Pohiois-Karialassa yleisesti ottaen

Tövein тчыбчм

18

12,8 % ja 8,6 %). Erityisesti teollistamispyrkimysten ja palveluamattien vaatiman kasvavan työvoiman tarpeen turvaamisen kanalta koulukapasiteetin kohottaminen Pohjois-Karjalassa näyttää aiivan välttämättömältä.

Vapaata kansansivistystyötä tehdään Pohjois-Karjalassa neljän kansanopiston ja kolmen työväenopiston voimin. Viimeksi mainituista on yksi maalaiskunnassa. — Kansalaisten harrastustoiminnasta on ennen muita mainittava opintokerhotoiminta ja urheilu. Liikunnallisten harrastusten näkyvänä osoituksena on Joensuuhun kohonnut urheilutalo.

Terveiden- ja

Pohjois-Karjalan sairaalaoloista on mainittava, että läänin alueella toimii 403 hoitopaikkaa käsittävä keskussairaala, ensimmäinen maasamme. Keskussairaala tyydyttää läänissä korkeamman asteen sairaalatarpeen. Pohjois-Karjalan sairaalaolojen vaikein pulma on alue- ja paikallissairaaloiden puuttuminen. Maakunnan keskussairaalapiirin alueella on 21 kuntaa ja vain 10 kunnan alueella on paikallisairaala, aluesairaaloiden puuttuessa kokonaan. Paikallissairaaloiden kunto on lisäksi varrattain heikko. Pohjois-Karjalan kuntien taloudelliset mahdollisuudet ovat niin heikot, että ellei paikallissairaaloiden perustamiskustannusten valtionapua muuteta, ei sairaanhoito-oloissa saada mitään pysyvää parannusta pitkiin aikoihin.

Kontioniemen tuberkuloosiparantola tyydyttää maakunnan tarpeen tällä hetkellä varsin hyvin. Tuberkuloosin vähenemisen vuoksi on läänin tuberkuloosiparantolassa jo viime vuosina ollut todettavissa vajaakäyttöisyyttä.

Pohjois-Karjalassa toimii Paiholan A-mielisairaala, jonka paikkaluku on hieman liian pieni läänin tarvetta ajatellen, mutta kun parhaillaan on kahden eri kuntainliiton puitteissa tarkoitus rakentaa n. 250-paikkaiset B-mielisairaalat, voidaan katsoa, että näiden toteuduttua mielisairaanhoitopaikkatilanne on varsin tyydytä Vajaamielisten hoitolaitosta ja kasvatusneuvolaa ei ole Pohjois-Karjalassa.

Sairaanhoidon avohuoltoa ajatellen voidaan todeta, että lääⁿⁱⁿ alueella on yksi lääkäri 2.800 asukasta kohlti (Helsingissä 430 henkeä ja koko maassa 1.600 asukasta kohti), ja on kuntien kunnanlääkärien virat viime vuosina saatu täytetyiksi. Pitkien matkojen vuoksi olisi tarpeellista saada kuitenkin jonkinlaisia terveydenhoito-keskuksia läänin kaukaisimpiin ja syrjäisimpiin osiin.

Terveidenhuoltotäanteesta voidaan yleisesti ottaen sanoa, että va

taudit lähinnä kai metsä^{ti}Tsuul^Ug^etI^{lla}i^oьΓ[^] ja reum*~kuloosi on läänin jän^ulla[~]—uuesia johtue. Keuhkotuber-teellisten **asunto-olojen** vuoksi yleij^t vaah^{ne}evääⁿ suuntaan. tapauksissa on heikompi k,4«[,] terve^{den} boitotilanne useissa että imeväisikäisten kuolevelsuü7Poh[^]T®?'', on vuosina > 9 5 « ollut « J S S f S X Γ T punkl- ja kauppaiakuntien alueella219/ l % J* kauⁿ koko maassa 2,71 %). Ehkäisevä **ZZU** f[^] % * äitiys- ja lastenneuvolatoiminta й Ы[^] tarkastukset, on saatu käyntiin kafkil S n[^] Z a

<i>XSTSZ</i>	i	-	r	f	c	Ä	Ä	-	e	2	
83	S	j	a	a	1963	a	i	s	u	o	n

maara 93. Laamn :ok^{ai}sessä kunnassa on kodinhoitajatoimi Järjееtettyna ja on laamn kuntien kodinhoitajien lukumäärä suhteellisesi,ottaen suurm koko maassa, mutta tarpeeseen verrattuna se ei ole riittävä.

Ehkäisevään terveydenhoitotyöhön ehkä ratkaisevimmin vaikuttava terveyssisartoiminta on läänissä myös verrattain hyvin järies tetty. Usean kunnan alueella on vaikeista paikallisista oloista joh tuen perustettu useampia terveyssisaren virkoja kuin mitä lakisää teisesti olisi valtionavun myöntämisen kannalta välttämätöntä Terveyssisaret suorittavat myös avohuollon **sairaanhoitajat** tehtävät ja varsinaisia kiertävän sairaanhoitajan virkoja ei enää läänin alueella ole. Terveysarten virat on viime vuosina saatu täyてtyiksi verrattain hyvin, joskin on havaittavissa, että vaihtuvuus on huomattavasti normaalia suurempi verrattuna vastaaviin virkoihin maan eteläosissa.

Sairaalapaikkojen puuttumisen lisäksi muodostaa sairaanhoitajapula vaikean kysymyksen. Läänin alueella ei kunnalliskotien sairastosastoille ole saatu pätevää sairaanhoitajatyövoimaa ja keskus-sairaalakin on joutunut silloin tällöin pitämään jonkin osastonsa suljettuna henkilökuntapulan vuoksi. Sairaanhoitajaopisto on toiminut keskussairaalan yhteydessä v. 1957 alkaen omissa nykyaikaisissa ja varsin ajanmukaisissa koulutiloissa. Opiston toiminta ei ole vielä pystynyt poistamaan läänin alueella vallitsevaa sairaanhoitajain vajausta, mutta se tuonee lähivuosina helpotusta tilanteeseen.

Sairaankuljetusolot ovat maakunnassa melko huonot. Toiminta on saatu alulle Suomen Punaisen Ristin lahjoitusten turvin, mutta harvan asutuksen ja pitkien matkojen vuoksi toimintaa on huomatta-vasti kehitettävä nykyisestään.

мм* .uv/4Hiw.iiwuvauuci epu atuiietuiva Konottamaan sen oman väestön hyvinvointia ja tässä tarkoituksessa mm. raaka-aineen kuljetus muualle jalostamattomana nykyisessä laajuudessaan on estettävä ja mahdollisimman pitkälle viety jalostus on suoritettava lähellä raaka-ainelähteitä.

Teollistumista palvelevan liikenteen kehittämistä on voimakkaasti jatkettava: Onkamon—Parikkalan ja Herajärven—Ilo-mantsin rataosat on viivyttelemättä rakennettava, rautateiden tariffipolitiikkaa on tarkistettava Pohjois-Karjalan kannalta edullisemmaksi sekä laiva- ja uittoväylällä Pielinen—Saimaa on suoritettava tarvittavat perkaus- ja satamarakennustyöt.

Uuden teollisuuden rahoittamiseen on yksityisten pääomien lisäksi käytettävä myös valtion budjettivaroja ja pyrittävä saamaan ulkomailta pitkäaikaisia lainoja.

Ohjois-Karjalan majoitus- ja ravitsemisliikkeiden tilasta on tiedossa, että vuonna 1952: toimipaikkoja 75, palkattua henkilökuntaa 492 ja vuosivaihto 509,6 milj. vmk. Taso asukasta kohti, kun maan keskitaso merkitään 100:lla, oli sekä henkilökunnan lukumäärän että vuosivaihdon osalta 45. Suurimmat puutteet matkailijoiden majoittamisessa ovat Kolilla, jonka matkailuhotelli on vanha ja epätyytyttävä ja Ilomantsin Petkeljärven kansallispuiston alueella, jossa ei vielä ole ollenkaan sisämajoitusmahdollisuutta.

Liikennekysymykset matkailun kannalta ovat tyydyttävät varsinkin sen jälkeen, kun Joensuusta Kolille ja Ilomantsiin suuntautuvat maantiet on saatu kunnostetuiksi.

Pohjois-Karjalan jylhäkaunis luonto tarjoaa kautta vuoden hyviä mahdollisuuksia lomaviihtoon. Maakunnan erikoislaatuinen kulttuuri on omiaan lisäämään mielenkiintoa lomamatkan valitsemiseksi juuri tänne.

Valmiit suunnitelmat

- Päättös havuohutpuuta ja koivua raaka-aineena käyttävän, n. 80.000 tonnin vuosituotantoon pystyvän selluloosatehtaan rakentamisesta Uimaharjuun (Enso-Gutzeit).
 - Uimaharjun vientisahan laajentaminen (tuotannon lisäys n. 15.000 std. vuodessa).
- Päättös voimalaitoksen rakentamisesta Kuurnankoskeen.**
- Suunnitelma Joensuu—Ilomantsin radan jatkamisesta Herajärveltä Ilomantsin kirkonkylään.
 - Päättös Onkamon—Parikkalan radan rakentamisesta (rakennustyö käynnissä).

Päätös Saimaan vesistöalueen liittämisestä Saimaan kanavan välityksellä yhteyteen Suomenlahden kanssa.

Yleisten ammattikoulujen aikaansaamista koskevat suunnitelmat.

B-mielisairaa loita koskevat suunnitelmat.

visso, vaicakvttāisvttā

Pohjois-Karjalassa toimii Paiholan A-mielisairaala, jonka paikkaluku on hieman liian pieni läänin tarvetta ajatellen, mutta kun parhaillaan on kahden eri kuntainliiton puitteissa tarkoitus rakentaa n. 250-paikkaiset B-mielisairaalat, voidaan katsoa, että näiden toteuduttua mielisairaanhoidopaikkatilanne on varsin tyydyttävä. Vajaamielisten hoitolaitosta ja kasvatusneuvolaa ei ole Pohjois-Karjalassa.

Sairaanhoidon avohuoltoa ajatellen voidaan todeta, että läänin alueella on yksi lääkäri 2.800 asukasta kohhti (Helsingissä 430 henkilöä ja koko maassa 1.600 asukasta kohti), ja on kuntien kunnanlääkäreiden virat viime vuosina saatu täytetyiksi. Pitkien matkojen vuoksi olisi tarpeellista saada kuitenkin jonkinlaisia terveydenhoitokeskuksia läänin kaukaisimpiin ja syrjäisimpiin osiin.

Terveystietokanta voidaan yleisesti ottaen sanoa, että var-

— Valtion tuki maataloudelle on < T, ,
 enemmän suunnattava pnta-l Π y №
 Näiden tilojen r a k e n n L C ^ T " m U O d o S S a P I B , 0, o III B -
 myönnettävä liittävän suuna ja pitkäaikaisia valtion lainoja. on

**Metsät ovat Pohjois-Karjalan elinehto. Metsätalouden kehittä-
miseksi sosialidemokraatit vaativat seuraavaa:**

_ Metsillä keinottelu on saatava maakunnassa loppumaan.

- **Sattumanvaraisesta metsätalouden harjoittamisesta on Pohjois-Karjalassaikin siirryttävä järkiperaiseen metsänkäyttöön ja -viljelyyn päämääränä metsien tuottavuuden voimakas kohottaminen.**

Metsäautotieverkko on kehitettävä riittävän tiheäksi.

SOSIALIDEMOKRAATTIEN MAAKUNNALLINEN TAVOITEOHJELMA

**Teollistumisen avulla jälkeenjääneestä takamaasta
hyvinvointimaakunnaksi**

Teollisuuden ja palveluelinkeinojen alikehittyneisyydestä johtuen Pohjois-Karjalan luonnostaan ahkera ja yritteliäs väestö on huomattavasti köyhempää ja sen elintaso on paljon alhaisempi kuin keskimäärin koko maassa. Pohjoiskarjalaisten hyvinvoinnin ja viihtyvyyden kohottamiseksi sosialidemokraatit vaativat — kun voimakas teollistuminen on hyvinvoinnin avain — että maakunnan vesistöjen valtaväylän varret seuraten linjaa Puhos—Vuoniemi—Joensuu—Paihola—Kaltimo—Uimaharju—Lieksa—Nurmes ripeästi ja pääosiltaan 6(Muvulla muodostetaan Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän valtasuoneksi, jonka ympärille kehitetään jalostusarvolla mitattuna vähintään yhtä korkea-asteinen teollisuus kuin on Vuoksenlaaksossa tai Kymijokivarrella. Tämän lisäksi vuoriteollisuutta on luotava malmiesiintymien yhteyteen, Ilomantsin ja Tohmajärven turvesuot on otettava käyttövoiman tuotantoon ja sopivaa pienteollisuutta on saatava koko maakunnan alueelle. Näiden perustavoitteiden saavuttamiseksi sosialidemokraatit pitävät välttämättömänä, että maassa harjoitetusta, maakunnalle virheellisestä talouspolitiikasta luovutaan ja käydään käsiksi seuraaviin toimenpiteisiin:

— Maakunnan luonnonriikkaudet on saatettava kohottamaan sen oman väestön hyvinvointia ja tässä tarkoituksessa mm. raaka-aineen kuljetus muualle jalostamattomana nykyisessä laajuudessaan on estettävä ja mahdollisimman pitkälle viety jalostus on suoritettava lähellä **raaka**-ainelähteitä.

— Teollistumista palvelevan liikenteen kehittämistä on voimakkaasti jatkettava: **Onkamon**-Parikkalan ja Herajärven—Ilo-mantsin rataosat on viivyttelämättä rakennettava, rautateiden tariffipolitiikkaa on tarkistettava Pohjois-Karjalan kannalta edullisemmaksi sekä laiva- ja uittoväylällä Pielinerv-Saimaa on suoritettava tarvittavat perkaus- ja satamarakennustyöt.

- Uuden teollisuuden rahoittamiseen on yksityisten pääomien lisäksi käytettävä myös valtion budjettivaroja ja pyrittävä saamaan ulkomailta pitkäaikaisia lainoja.

^ o ^ - Karjal an majoitus- ja ravitsemisliikkeiden tilasta on tie. toia vuodelta 1952: toimipaikkoja 75, palkattua henkilökuntaa 492 ia vuosivaihto 509,6 milj. vmk. Taso asukasta kohti, kun maan kes- kitaso merkitään 100:lla, oli sekä henkilökunnan lukumäärän että vuosivaihdon osalta 45. Suurimmat puutteet matkailijoiden majoitta- misessa ovat Kolilla, jonka matkailuhotelli on vanha ja epätyydyt- tävä ja Ilomantsin Petkeljärven kansallispuiston alueella, jossa ei vielä ole ollenkaan sisämajoitusmahdodlisuutta.

Liikennekysymykset matkailun kannalta ovat tyydyttävät varsin- kin sen jälkeen, kun Joensuusta Kolille ja Ilomantsiin suuntautu- vat maantiet on saatu kunnostetuiksi.

Pohjois-Karjalan jylhänkaunis luonto tarjoaa kautta vuoden hy- viä mahdollisuuksia lomanviettoon. Maakunnan erikoislaatuinen kulttuuri on omiaan lisäämään mielenkiintoa lomamatkan valitse- miseksi juuri tänne.

Pohjois-Karjalan uutta teollisuutta on tuettava vähintään yhtä suurin verohelpotuksin ja sähkötariffeja koskevin alennuksin kuin Pohjois-Suomessa.

Ammattikoulutusta on perinpohjaisesti parannettava.

Teollisuus- ja palveluammatteihin hakeutuvien siirtymistä syr- jäseudulta kirkonkyliin ja muihin taajamiin on maakunnassa helpotettava nam. riittävästi tukemalla kunnollisen asunnon hankkimista.

On laadittava yksityiskohtainen suunnitelma Pohjois-Karjalan teollisuustoiminnan järjestämisestä.

Maa- ja metsätalouden tehostaminen

Pohjois-Karjalan maatalouden pienviljelysvaltaisuus toisaalta ja toisaalta se, että maatalouden on pystyttävä tyydyttämään maakun- nan teollistumisesta aiheutuva maataloustuotteiden lisääntyvä ja monipuolistuva kysyntä, ovat luonnollinen lähtökohta tämän elin- keinon piirissä suoritettaville tehostamistoimenpiteille:

Pientilojen elinkelpoisuus on tutkittava ja tältä pohjalta maan- omistusoloja kehitettävä siten, että saadaan kannattavia maa- tilatalouksia, jotka takaavat viljelijäperheille turvatun toimeen- tulon.

Maatalouden tuotantosuuntaa on Pohjois-Karjalassa ohjattava karjatalouteen, maidon, lihan ja kananmunien tuotantoon.

Maatalouden koneellistumista on edistettävä mm. tukemalla kone- ja korjaamoalan yrittäjätoimintaa valtion lainoituksin.

Erikoistumista sekä avomaalla että kasvihuoneissa tapahtuvaan kauppapuutarhaviljelyyn samoin kuin täällä viljeltäviksi soved- tuvien kasvien sopimusviljelyyn on edistettävä tutkimusten avulla ja helpotettava yritysten syntymistä ja laajentamista pienyrittäjälainoilla.

Nykyaikaisen kalanviljelyn avulla on pyrittävä h a n k k i m a a n maatilatalouksille lisäansioita.

- Valtion tuki maataloudelle r m • r, enemmän suunnattava
- Näiden tidojen rakennust, o L b W l a n. " " ptoatUoUto_ .. nimaan ja perusparannustöihin on myönnettävä riittävän suuria ja pitkäaikaisia vaition lainoja

Metsät ovat Pohjois-Karjalan elinehto. Metsätalouden kehittämi- seksi sosialidemokraatit vaativat seuraavaa:

- Metsillä keinottelu on satava maakunnassa loppumaan.
- Sattumanvaraisesta metsätalouden harjoittamisesta on Pohjois- Karjalassaikin siirryttävä järkipერაiseen metsänkäyttöön ja -viljelyyn päämääränä metsien tuottavuuden voimakas kohotta- minen.

Metsäautotieverkko on kehitettävä riittävän tiheäksi.

Metsätyön koneellistumista kannolta lastauspaikalle saakka on edistettävä. Ensimmäisinä toimenpiteinä on poistettava liike- vaihtovero moottorisahoilta ja dieselvero metsäajoa suoritta- vilta autoilijoilta.

Moottorisahan käyttäjille on annettava polttoöljyn hinnan- alennusta samanlaisin perustein kuin maataloustuottajille suo- ritetaan palautusta traktorissa kävtetvn bensiinin **Ымнab»**

On jatkettava vakinaisen ammattitaitoisen metsätyömieskunnan luomista Pohjois-Karjalaan.

Kaikkien Pohjois-Karjalassa metsätyötä suorittavien ansiotaso on nostettava puunjalostusteollisuuden ammattimiesten palk- kauksen tasolle.

Metsätyömiehen eläke-ikä yleisessä eläkelaisissa on määrättävä 55 vuodeksi.

Asuntokurjuudesta viihtyisään asumiseen

Pohjois-Karjalan väestön asuntovajauksen poistamiseksi ja alhai- sen asumistason kohottamiseksi sosialidemokraatit katsovat välttä- mättömiksi seuraavat toimenpiteet:

Asuntovajauksen poistamiseksi ja alhaisen asumistason kohottamiseksi

Asuntovajauksen poistamiseksi ja alhaisen asumistason kohotta- miseksi sosialidemokraatit katsovat välttämättömiksi seuraavat toimenpiteet:

Lääkäripulan poistamiseksi Pohjois-Karjalasta tarvitaan valtio- vallan nopeita raitkaisuja.

Sairaanhoidtajien asumistasoa on täällä kohotettava valtion eri- tyisin tukitoimenpitein.

Metsätyömailla on tehostettava terveyden- ja .sairaanhoidtoa.

Sairaankuljetusolot on saatettava tyydyttävälle kannalle,

Vajaamielisten y n ^ b i t n c gekä vanhusten laitos- ja sairaan- hoito on kunnollisesti järjestettävä.

Maakuntaan on perustettava kasvatusneuvola.

Pohjois-Karjalan väestö ei pysty nykyisellään käyttämään tehokkaasti hyväkseen valtion antamien asuntolainojen suomia mahdollisuuksia. Lainoitusta on lisättävä ja lainojen vuotuis-kustannuksia helpotettava varsinkin alkuvuosina, jolloin muista lainoista aiheutuvat kustannukset ovat suurimmillaan.

Myös ensisijaislainojen osalta on maakunnan vähävaraisia asukkaita autettava esim. irrottamalla Kansaneläkelaitoksen varoista vuosittain tietty määrä käytettäväksi täällä asunto-tuotannon tukemiseen pitkäaikaisina, halpakorkoisina ensisi-jaislainoina.

Kehityskykyisten maaseutukeskusten rakennustoiminnasta on huolehdittava järkevällä tavalla rakentamalla valtion rahoituk-sen turvin viihtyisiä asuntoja vanhuksia, eläkeläisiä sekä suurimmassa asunnon tarpeessa olevia lapsiperheitä varten.

Työttömyysvaroja on osoitettava maakunnan asumataajamien perusparannustöiden (katu-, viemäri- ja kaavoitustöiden) suo-rittamista varten.

Koulutusta kohennettava

Nuorten koulunkäyntimahdollisuudet Pohjois-Karjalassa ovat huomattavasti heikommat kuin keskimäärin koko maassa. Sosialide-mokraatit vaativat koulutuksen kohentamista seuraavin toimenpitein:

Tiedon ja taitavuuden yleisen kohottamisen kannalta on tärkeää, että kansalaiskoulut saadaan nopeasti kehitetyiksi kaksi-vuotisiksi.

Maakuntaan on saatava viipymättä uuden 9-vuotisen peruskou-lun sopivuutta tarkoittavaa kokeilutoimintaa nimenomaan olo-jen syrjäisyyttä ajatellen.

Erityisopetusta (apukouluja) on järjestettävä myös maalaiskun-tien kansakoululaitoksissa.

Voimakkaasti kehittyvän sivistystarpeen tyydyttämiseksi oppi-kouluun on saatava lisää opiskelumahdollisuuksia niin keski-koulu- kuin lukioasteellekin.

89. POHJOIS-SAVO

Kuopion Sosialidemokraattisen Piiritoimikunnan esitys

"tuiman rajoja on vaikea määritellä Hallinnol-lisesti alue on sama kuin Kuopion lääni, mutta valtakunnallisessa talousaluejaossa Varkaus ja Leppävirta mielivaltaisesti on siirretty Etelä-Savon talousalueeseen. Paikallisen käsityksen mukaan kuiten-kin Varkaus ja myös Pieksämäki ympäristökuntineen kuuluvat Poh-jois-Savoon. Käsitteiden hajanaisuus on vaikeuttanut toimikunnan

n_ft r n_a t i ^₀ n b«nlrlHT^Mi«*n mntte _лБl*1тяп

Teollistumispyrkimykseen liittyen maakuntaan on viipymättä saatava riittävä määrä yleisiä ammattikouluja.

Ammatillisen erikois- ja jatko-opetuksen antamismahdollisuuksia on täydennettävä varsinkin metsäalan (metsätyömieskoulu ja metsäopisto), opintotoimen (opettajainvalmistus) ja sairaala-toimen (apuhoitajien ja sairaala-apulaisten koulutus) osalta.

Kansalaisopistoja on perustettava myös maalaiskuntiin.

Maakunnan syrjäisten seutujen jatko- ja erikoisopiskelu on järjestettävä itseopiskelulinjaa kehittämällä niin, että kirjeitse tapahtuvaan opiskeluun myös varattomilla nuorilla on nykyistä paremmat mahdollisuudet.

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden lukumäärän jatkuvasti lis-sääntyessä myös vähävaraisten osalta on tärkeää, että heille varataan tilaisuus omaan maakuntaan perustettavassa korkea-koulussa suorittaa ammatillinen pätevyys.

Terveyden- ja sairaanhoito-oloja on kehitettävä

Terveyden- ja sairaanhoito-olojen jälkeenjääneisyyden poistami-seksi on ryhdyttävä viipymättä alla mainittuihin toimenpiteisiin:

- Paikallissairaaloiden perustamiskustannusten vaitionapusan-nöstö on kiireellisesti muutettava syrjäiselle maakunnalle edul-lisemmaksi.
- Lääkäripulan poistamiseksi Pohjois-Karjalasta tarvitaan valtio-vallan nopeita raitkaisuja.
- Sairaanhoidtajien asumistasoa on täällä kohotettava valtion eri-tyisin tukitoimenpitein.
- Metsätyömailla on tehostettava terveyden- ja .sairaanhoitoa.
- Sairaankuljetusolot on saatettava tyydyttävälle kannalle.
- Vajaamielisten huoitolaitos sekä vanhusten laitos- ja sairaan-hoito on kunnollisesti järjestettävä.
- Maakuntaan on perustettava kasvatusneuvola.

Pohjois-Karjalan väestö ei pysty nykyisellään **käyttämään** tehokkaasti hyväkseen valtion antamien asuntolainojen suomia mahdollisuuksia. Lainoitusta on lisättävä ja lainojen vuotuis. kustannuksia helpotettava varsinkin alkuvuosina, jolloin muista lainoista aiheutuvat kustannukset ovat suurimmillaan.

Myös ensisijaislainojen osalta on maakunnan vähävaraisia asukkaita autettava esim. irrottamalla Kansaneläkelaitoksen varoista vuosittain tietty määrä käytettäväksi täällä asuntotuotannon tukemiseen pitkäaikaisina, halpakorkoisina ensisijaislainoina.

Kehityskykyisten maaseutukeskusten rakennustoiminnasta on huolehdittava järkevällä tavalla rakentamalla valtion rahoituksen turvin viihtyisiä asuntoja vanhuksia, eläkeläisiä sekä suurimmassa asunnon tarpeessa olevia lapsiperheitä varten.

26

Matkailulle uusia mahdollisuuksia

Pohjois-Karjalan matkailualojen kehittämiseksi on suoritettava im. seuraavat kaksi rakennustyötä:

— Kolille on rakennettava uusi matkailuhotelli ja Petkeljärven iron«äin«muistoon uudenaikainen retkeilymaja.

Kunnallista palvelua parannettava kuntien taloutta tuettava

Valtion tehtävien siirtäminen kunnille, mitä viime vuosina on tapahtunut, on erityisesti vaikeuttanut Pohjois-Karjalan verotuloiltaan heikkojen kuntien taloudenhoitoa. Kunnallisten palvelusten py-
syttäminen tyydyttävänä ilman väestön verokuorman lisäämistä vaatii sosialidemokraattien mielestä seuraavaa:

— Pienteollisuuslainoja on myönnettävä myös kunnille pienteollisuustalojen ja muita lainoja kunnallisten vesi-, sähkö- ja kaukolämmitysverkostojen rakentamista varten.

— Lainsäädäntöä on siten muutettava, että kunnat voivat nykyistä paremmin tukea pienyrittäjien ja vapaan ammatin harjoittajien toimintaa.

— Syrjäisten koulujen sähköistämisen aiheuttamiin tavanomaista suurempiin kustannuksiin maakunnan kuntien on saatava suhteellisesti enemmän valtionapua.

— Kuntien ja valtion välinen kustannusten jako yleensä on siten muutettava, että valtion osuus kustannuksista kaikilla kunnallishallinnon aloilla olisi Pohjois-Karjalassa suurempi, kuten kansakoulutoimen osalta jo on muutamien kuntien kohdalla tapahtunut.

- Valtion hallinnon hajakeskityssuunnitelmissa on Pohjois-Karjala otettava riittävästi huomioon.

89. POHJOIS-SAVO

Kuopion Sosialidemokraattisen Piiritoimikunnan esitys

7. r ;: rajoja on vaikea määritellä. Hallinnointi alue on sama kuin Kuopion lääni, mutta valtakunnallisessa talousaluejaossa Varkaus ja Leppävirta mielivaltaisesti on siirretty Etela-Savon talousalueeseen. Paikallisen käsityksen mukaan kuitenkin Varkaus ja myös Pieksämäki ympäristökuntineen kuuluvat Pohjois-Savoon. Käsitteiden hajanaisuus on vaikeuttanut toimikunnan työskentelyä perustietojen hankkimisen osalta, mutta itse ohjelman kannalta sillä ei ole merkitystä.

Yleisen kehitysasteensa puolesta Pohjois-Savo kuuluu maamme takapajuisimpiin alueisiin. Elinkeinoelämässä on ylivoimaisesti suurin merkitys edelleen maa- ja metsätaloudella. Vähäinen teollisuus on suurimmaksi osaksi suhdanneherkkää puuteollisuutta. Elinkeino-
rakenteen yksipuolisuus on tehnyt Pohjois-Savosta vaikean alityöllisyysalueen, jossa myös rakenteellinen työttömyys on suuri. Tämä on johtanut siihen, että maakunta joutuu jatkuvasti luovuttamaan parhaassa työiässä olevaa väestöään maamme rikkaammille alueille. Elämä Pohjois-Savossa on kovaa, mitä todistaa sekin, että elintaso on huomattavasti maan keskitason alapuolella.

^Sosialidemokratia haluaa luoda kaikille ihmisille yhtäläiset mahdollisuudet yrittää eteenpäin elämässä. Myöskään ihmisen asuinpaikka ei saa olla esteenä näissä pyrkimyksissä. Sosialidemokraatit haluavat luoda Pohjois-Savosta maakunnan, jonka talous- ja kulttuurielämä pystyy antamaan maakunnan asukkaille vähintään samat mahdollisuudet elintason kohottamiseen kuin maan muut alueet.

Työn Pohjois-Savon olojen kehittämiseksi on oltava määrätietoista. Tätä varten ovat maakunnan sosialidemokraatit laatineet ohjelman, jota he pyrkivät toteuttamaan sekä vaJtiollisessa että kunnallisessa toiminnassaan. Ohjelman perusteiksi on selvitelty tämänhetkisiä olosuhteita maakunnassa, ja itse ohjelmassa on pyritty luomaan ne suuntaviivat, joiden mukaan työskentelemällä epäkohdat voidaan poistaa ja maakunnan elinkeino- ja kulttuurielämä kohottaa valtakunnalliselle tasolle.

Tulotaso ja käytettävissä olevat tulot

Tulotaso asukasta kohti jää Pohjois-Savossa huomattavasti maan keskitasoa alemmaksi. V. 1956 eroa oli 28 %. Tuona vuonna oli alueen asukkaista tulonsaajia 40,5 % eli 93.614 henkeä. Keskimääräinen prosenttiluku koko maassa oli 42 %. Asukasta kohti laskettuna olivat tulot 119.099 mk ja tulonsaajaa kohti laskettuna 271.669 mk. Asukasta kohti laskettu tulo jäi maakunnassa n. 40.000 mk pienemmäksi kuin keskimäärin koko maassa. Maalaiskunnissa oh asukasta kohti laskettu tulo 88.000 mk, kun se koko maan maalaiskunnissa oli yli 110.000 mk.

Edellä mainitut luvut on laskettu tulo- ja omaisuusverotüasto en Perusteella, mutta jo ne riittävät osoittamaan, että tulonmurtua on Pohjois-Savossa paljon pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Väestö Pohjois-Savon alueella asuu n. 7 % maan väestöstä. Vuoden 1960 lopussa oli alueen väkiluku 316.559 henkeä, mikäli Pohjois-Savon kassitteeseen sisällytetään Varkaus ja Pieksämäki ympärillä olevine maalaiskuntineen. Alueen kaupungeissa oli tuolloin 83.899 asukasta eli 491 % maan kaikkien kaupunkien ja kauppaloiden väkiluvusta. Maalaiskuntien osalta vastaavat luvut olisivat 232.660 ja 8,49 Alue on maan eteläisiä osia harvemmin asuttu, mutta asutus on huomattavasti tiheämpää kuin maan pohjoisosissa. Väentiheys on 15,6 h/maakm².

Luonnollinen väestönlisäys on Pohjois-Savossa suurempi kuin keskimäärin maassa, mutta todellinen väkiluvun klasvu jää vähäiseksi erittäin suuren muuttotappion vuoksi. 1950-luvun viimeisinä vuosina väkiluku suorastaan aleni alueen maalaiskunnissa. Mikäli muutoliike jatkuu entisen suuruisena, tulee alueen väkiluku v. 1970 olemaan n. 352.600 henkeä ja lisäys 10 vuodessa siis n. 45.000 henkeä. Ilman muuttotappiota nousisi väkiluku n. 410.000 henkeen.

Suuresta muuttotappiosta myöskin johtuu, että alueen väestön ikärakenteessa hyvin nuorten ja taas vanhojen ikäluokkien osuus on suhteellisesti suurempi kuin taloudellisesti kehittyneemmillä alueilla. Työtätekevien ikäluokkien pienuus verrattuna lasten ja vanhusien määrään lisää myös sosiaalipoliittisten toimenpiteiden tarvetta alueella. Maakunta kasvattaa ja kouluttaa nuorta väestöä suhteellisesti enemmän kuin maan eteläiset osat, mutta työtilaisuuksien puuttumisen vuoksi joutuu luovuttamaan n. 2.000 nuorta henkilöä vuodessa muille alueille. Niinpä maakunnan työvoiman lkasvu tulee 1960-luvulla olemaan vain n. 17.900 henkeä. Ilman muuttotappiota se olisi n. 33.400 henkeä.

Maakunnan väestön elinkeinojakautuma osoittaa Pohjois-Savon olevan tyypillisesti maatalousvaltaisen alueen. V. 1950 maa- ja metsätaloudesta sai elatuksensa 56,6 % alueen väestöstä. Koko maan vastaava luku oli 41,5 %. Teollisuudesta ja käsityöstä sai toimeentulonsa 20,1 % väestöstä (koko maassa 29,7). Seuraavina olivat kauppa ja liikenne 9,9 % ja muut palvelukset 7 % väestöstä. Viimemainittujen elinkeinoryhmien merkitys on Pohjois-Savossa suhteellisesti paljon pienempi kuin koko maassa keskimäärin ja maatalouden merkitys taas paljon suurempi.

Poliittisesti on maakunnan väestö pääasiallisesti maalaisliittolais kommunistista. Maalaisliitto sai v. 1962 eduskuntavaaleissa 31,4 % annetuista äänistä ja SKDL 28,2 % eli yhteensä nämä kaksi puoluetta melkein 52 %. Sosialidemokraatit sen sijaan saivat vain

mutta asuntojen vesihuollon ja sähköistuksen järjestely niillä on maaseudun suurimpia sosiaalisia ongelmia

Kaikista Pohjois-Savon alueella olevista tiloista oli v. 1959 alle 15 %; KUn yleisissä laskelmissa lähdetään yleensä siitä, että alle 15 ha tila ei muodostu taloudellisesti kannattavaksi ilman subventiotoimenpiteitä, voidaan Pohjois-Savon osalta sanoa tilojen ylivoimaisen enemmistön olevan taloudellisesti kannattamattomia. Kuitenkin lähes 60 % alueen väestöstä saa elatuksensa maataloudesta. Laskelmien mukaan joudutaan pienillä 2-5 peltoha tiloilla käyttämään 3-4 kertainen työpanos peltoha kohti suurempiin tiloihin verrattuna. Näin ollen juuri pientilavaltaisuus on suurelta osalta syynä maakunnan tulonmuodostuksen pienuuteen.

Perusparannuksia alueen tiloilla on valtion avun turvin tehty suhteellisen paljon, mutta tilojen pienuudesta johtuen niiden merkitys koko alueen maataloudelle on ollut varsin vähäinen. Maataloustoimiknnnan suorittamien laskelmien тпкря» ли*«

13,5 % eli suhteellisesti paljon vähemmän kuin kjoko maassa keskimäärin (19,7 %). Myös pienten ns. hajoituspuolueiden merrtdtys on Pohjois-Savossa jonkin verran suurempi kuin keskimäärin koko maassa. TPSL:n osuus äänistä oli 4,6 % ja pientalonpoikien 6,2 % (ikako maassa 4,4 % ja 2,3 %).

Myös sanomalehtien levikki todistaa sosialidemokraattien olevan heikossa asemassa Pohjois-Savossa. Alueella ei ole omaa sosialidemokraattista maakuntalehteä ja Suomen Sosialidemokraatin levikki on siellä vain n. 2.300 kpl. Ylivoimaisesti eniten levinnyt lehti maakunnassa on maalaisliittolainen Savon Sanomat (n. 55.000 kpl). Kommunistien Kansan Sanan painosmäärä on hyvin pieni. Kokoomuksen Savon levikki on n. 15.000 kpl. Lisäksi on maakunnassa joitakin muita paikallislehtiä, mutta niiden poliittinen merkitys on pienehkö. Valtakunnarisista lehdistä tulee eniten alueelle Maaseudun Tulevaisuutta (n. 13.500 lpl) ja Helsingin Sanomia (n. 6.900 kpl). Myös Päivän Sanomia ilmoitetaan alueelle tulevan n. 2.400 kpl, mistä suuri osa lienee propagandamielessä lähetettyjä ilmaiskappaleita.

Radiolupien määrä Pohjois-Savossa on 1950-luvulla kasvanut noin kaksinkertaiseksi, mutta on väkilukuun verrattuna suhteellisesti vielä paljon pienempi kuin maan eteläisimmissä osissa. V. 1962 oli lupien määrä 261 lupaa/1.000 asuk. Uudenmaan läänissä, jossa vastaanottimia on eniten väkilukuun verrattuna, oli 349 lupaa/1.000 asuk. Television katselualueen piiriin liittyi Pohjois-Savo varsinaisesti vasta v. 1961 joulukuussa. Kuopion TV-aseman valmistuttua lupien määrä on kasvanut huomattavasti v. 1962 ollen mainitun vuoden elokuussa 7.980 kpl eli 29,4 lupaa/1.000 asuk. Uudenmaan läänissä suhdeluku oli 118,7 lupaa/1.000 asuk.

Tulotaso ja käytettävissä olevat tulot

Tulotaso asukasta kohti jää Pohjois-Savossa huomattavasti maan keskitasoa alemmaksi. V. 1956 eroa oli 28 %. Tuona vuonna oli alueen asukkaista tulonsaajia 40,5 % eli 93.614 henkeä. Keskimääräinen prosenttiluku koko maassa oli 42 %. Asukasta kohti laskettuna olivat tulot 119.099 mk ja tulonsaajaa kohti laskettuna 271.669 mk. Asukasta kohti laskettu tulo jäi maakunnassa n. 40.000 mk pienemmäksi kuin keskimäärin koko maassa. Maalaiskunnissa oh asukasta kohti laskettu tulo 88.000 mk, kun se koko maan maalaiskunnissa oli yli 110.000 mk.

Edellä mainitut luvut on laskettu tulo ja — * perusteella, mutta jo ne riittävät osoittamaan, että on Pohjois-Savossa paljon pienempi kuin kako maassa keskunaann.

Hövrvoimaa tuotetaan maakunnassa enemmän kuin vesivoimaa. VoJan lähteeksi soveltuvaa pienpuuta on alueella saatavissa n. 500 000 pm* joka vastaa n. 100 milj. kWh sähköenergiaa. Turpeen käyttömahdollisuudet sen sijaan ovat rajoitetummat, sillä Pohjois-Savo ei kuulu maamme varsinaisiin turvealueisiin. Pitkät kuljetusmatkat ja huono tieverkosto ovat kuitenkin suurena esteenä sekä pienpuusta saatavan hakkeen että turpeen käytölle.

Voiman jakeluverkosto on maakunnassa riittävä, joskin sitä joudutaan uusimaan ja tehostamaan jatkuvasti. VaJtakunnallisen kantaverkon lisäksi on alueella ns. maakuntaverkko, joka on yksityisessä omistuksessa Teollisuuden käyttövoimaa on siten saatavissa joka kunnan alueella ja tarvittava voimansiirtoyhteys saadaan uudelle teollisuuslaitokselle vähintään siinä ajassa kun itse laitos valmistuu toimimaan.

Sähkön hinta on Pohjois-Savossa suunnilleen samalla tasolla kuin maan eteläisemmissä osissakin. Suurteollisuuden osalta sovelletaan maassa yleisesti voimassa olevaa teollisuustariffia. Pienteollisuuden tarvitsema voima on kuitenkin maakunnassa kulutuksesta riippuen n i_4 % halvempaa kuin keskimäärin koko maassa. Maaseudulla sähkövoima on kalliimpaa kuin kaupungeissa. Maaseudulla perittävän liittymismaksun suorittamisessa on suurimmassa osassa maakuntaa kuitenkin myönnetty pienteollisuudelle kolmen vuoden koroton maksuaika.

Pohjois-Savo on voiman alituotantoaluetta. Kehityksen ja maakunnan omien voimavarojen tehokkaamman käytön suurimpina esteinä ovat pääomien puute, suuri liikevaihtovero ja korkea korkokanta.

Teollisuus

Pohjois-Savo on maan heikoimmin teollistuneita alueita. Tuotannon jalostusarvon mukaan laskettuna on maan teollisuudesta 3,1 % Pohjois-Savossa ja henkilökunnan määrän perusteella on prosenttiluku 3,7 %. Molemmat suhdeluvut ovat huomattavasti pienemmät kuin maakunnan väestön suhteellinen osuus koko maan väkiluvusta (7,4 %). Maakunnan talouselämän perusheikkoutena onkin pidettävä alueen alhaista teollistumisastetta. Vain n. 20 % maakunnan väestöstä saa elatuksensa teollisuudesta ja rakennustoiminnasta, kun vastaava luku koko maan osalta on paljon yli 30 %.

Alueellisesti on maakunnan teollisuus keskittynyt pääasiassa Varkauteen ja Kuopioon. Vain nämä kaksi kuntaa kuuluvat koko maan 72:n eniten teollistuneen kunnan joukkoon. Alueen maalaiskunnista

varsinkin pienyritysten kehittymistä ja uuden pienteollisuuden syntymistä. Pääomien saanti suurteollisuuden luomiseen on enemmän riippuvainen koko maan säästämis-toiminnan kehittymisestä.

uuden paaoman muodostuksesta on maakunnassa suurin osa rakennustoimintaa. Varsinkin omakotirakennustoiminta on ollut 1950-luvulla vilkasta alueen väestökeskuksissa

Maatalous

malutoir. P ohjoi3^aVOSSa Pientilavaltaista. Vuoden 1959 maatalouslaskennan mukaan n ли MU nfo - maanviljelystiloja alueel-la 32.012 Näistä oli T Peltohehtaar - Esittäviä asuntotontti- ja asuntotiloJa Гm ia n 8535 Ba * kuin 1 tilaa kohti Nä J til tuoja ei varsinaisesti lueta maanviljelystiloiksi,

tuksen alla oleva valtatie 5 saadaan Wnii?« lopullisesti kuntoon ja kuuluisat Kallan sillat rakennetaan uudestaan. Sen sijaan itä-länsiyhteydet ovat maakunnassa hyvin heikot. Hyväkuntoisia yviuiniioisia teita ei tassa suunnassa ole lainkaan. Myös pitäjä. Ja kylätieverkosto on hyvin puutteellinen.

Rautatie halkaisee maakunnan pohjois-eteläsuunnassa ja jättää siten useat alueen maalaiskunnat vaikutusalueensa ulkopuolelle. Myös rautatieliikenteessä yhteydet etelään ovat tyydyttävät, mutta länteen sen sijaan suorastaan heikot.

Lentokenttiä on maakunnassa vain yksi, Rissalan kenttä Kuopion lähellä. Lentoyhteydet ovat riittävät, mutta palvelevat vain Kuopion ympäristön tarpeita. Sekä maakunnan pohjois- että eteläosat ovat lentoliikenteen vaikutusalueen ulkopuolella

Vesiliikenteen osalta tulee Saimaan kanava todennäköisesti huomattavasti parantamaan maakunnan teollistumismahdollisuuksia. Tarkoituksena on rakentaa syväväylä Kuopioon saakka. Samalla joudutaan uusimaan tai korjaamaan perusteellisesti alueen satamat.

4 on kokonaan vailla teollisuutta ja suurimmassa osassa maalaiskuntia teollisuus on hyvin vähäistä. Kaikista alueen kunnista 20:ssä työskentelee teollisuuden palveluksessa vähemmän kuin 20 henkilöä ja 14:ssä kunnassa vähemmän kuin 5 henkilöä. Kahden suurimman keskuksen lisäksi vain Iisalmessa, Iisalmen mlk:ssa, Kuopion mlkrssa, Suonenjoella, Leppävirralla ja Juankoskella on teollisuutta, jonka suhteellinen osuus koko maakunnan teollisuudesta on yli 3 %.

Voimakkaimmin kehittynyt teollisuudenhaara on Pohjois-Savossa **puuteollisuus**. Tähän maakunnan suuret metsävarat tarjoavat hyvät edellytykset. Suurtuotantoa harjoitetaan Kuopiossa ja Varkaudessa, joissa kummassakin työskentelee puuteollisuuden palveluksessa enemmän kuin 1000 henkilöä. Lisäksi on Iisvedellä (Suonenjoki) kaksi sahaa, joiden yhteinen vuosituotanto kohoaa yli 10.000 std. Pienempiä sahalaitoksia on 11 kunnassa. Vaneritehtaita on Kuopiossa, Kuopion mlkrssa ja Varkaudessa. Puuhioketta tuotetaan Varkaudessa ja Juankoskella. Kuopiossa on kuituievytehdas ja maan ainoa rullatehdas. Kemiallista puunjalostusta harjoitetaan vain Varkaudessa, jossa on suuret sulfiittiseluloosa- ja paperitehtaat.

Puuteollisuuden kehittämiseksi ja suurtuotannolle on Pohjois-Savossa hyvät edellytykset, sillä raaka-ainevaroja on maakunnassa runsaasti. Maakunta on maamme merkittävimpiä metsätaloudellisia alueita. Metsäpinta-alaa on 78,3 % maapinta-alasta ja koko puuston määrä n. 110 milj. km³. Pääosa puustosta on kuusta ja koivua. Nykyisellään maakunnan metsävarat antavat runsaasti edellytyksiä lisätä puun teollista käyttöä. Kuopioon onkin suunnitteilla suuri puoliselluloosatehdas, joka tulee käyttämään raaka-aineenaan koivua. Vuosituotanto tulee olemaan yli 100.000 tn.

Kaivannaisteollisuutta on Pohjois-Savossa runsaammassa mittakaavassa harjoitettu vasta muutaman vuoden ajan. Pohjois-Savon kaivosteollisuuden osuus koko maamme kaivostoiminnasta oli v. 1959 6,13 % mitattuna maksetuilla palkoilla. V. 1959 aloitti toimintansa Kotalahden nikkeli-kuparikaivos, joka nykyisellään antaa työtä n. 300 miehelle. Malmia on laskettu riittävän ainakin 10 vuodeksi eteenpäin vielä. Viime aikoina on myöskin Kaavilla suoritettu tarkempia malmintutkimuksia ja kuparikaivos aloittanee toimintansa siellä muutaman vuoden sisällä. Kaavin malmin s-altaa hsa^i sinkkiä ja hopeaa sekä paikoitellen kobolttia ja nikkeliä. Määrältään vähempiarvoisia kaivannaisia louhitaan eri puolilla p u n t a a . Pohjois-Savon maaperä saattaa sisältää miesiintymiä, mutta mitään tieteellistä malmmtutkimustaei^ueella ole suoritettu. Sekä Kotalahden että Kaavin esiintymät on löydetty yksityisten toimesta aivan sattumalta.

tuksen alla oleva valtatie 5 saaH_{a5},« i«
s at Kauan sillat r a k e n n e t a a n u u d ^ a n ^ ^ * ^ ^
ovat maakunnassa hyvin Б е . к о Г н ^ и п ^ т а Т ч " ^ ^ ^ , 1 0 1
nassa ole lainkaan. Myös pitäjä-Tk^{v^} l ^ S U U n n
teellinen tieverkosto on hyvin puut-

Rautatie halkaisee maakunnan
nunnan pohjois-etelasuunnassa ja jättää
s.ten usea a.ueen maalaiskunnat vaikutusalueensa uikorpi,, e "
Myös rautatieliikenteessä yhteydet etelään ovat tyydyttävät mutta
länteen sen sijaan suorastaan heikot

Lentokenttiä on maakunnassa vain yksi, Rissalan kenttä Kuopion
lähellä. Lentoyhteydet ovat riittävät, mutta palvelevat vain Kuopion
ympäristön tarpeita. Sekä maakunnan pohjois- että eteläosat ovat
lentoliikenteen vaikutusalueen ulkopuolella

Vesiliikenteen osalta tulee Saimaan kanava todennäköisesti huo-
mattavasti parantamaan maakunnan teollistumismahdollisuuksia
Tarkoituksena on rakentaa syväväylä Kuopioon saakka. Samalla
joudutaan uusimaan tai korjaamaan perusteellisesti alueen satamat

Maakunnan puhelinolot tulevat lähiaikoina huomattavasti parantu-
maan, kun Puijon linkkitorniin asennettavat automaattiyhteydet
maan muuhun automatisoituun liikenteeseen saadaan kuntoon. Var-
kaudesta on olemassa kantoaaltoyhteys Jyväskylän kautta etelään,
mutta yhteyksien lukumäärä on aivan riittämätön. Tällä hetkellä
ovat puhelinolot kaukoliikenteen osalta miltei katastrofaalisella ta-
solla. Maakunnan sisäistä puhelinverkostoa on kehitetty viime vuo-
sina, mutta se on vielä varsin puutteellinen.

Palvelukset

Palveluselinkeinot, joihin myös liikenne on luettava, ovat kehit-
tyneet maakunnassa sodan jälkeen muita elinkeinohaaroja nopeam-
min. Kaikissa palveluselinkeinoissa työskentelee miltei yhtä suuri
määrä alueen väestöstä kuin teollisuudessa. Kuitenkin on maakunta
vielä jäljessä maan keskitasosta.

Sekä tukku- että vähittäiskauppa ovat jäljessä maan keskitasosta.
Näiden palveluksessa oli v. 1953 7.967 henkilöä eli 5,3 % kaupan pal-
veluksessa olevasta henkilökunnasta. Prosenttiosuus on huomatta-
vasti pienempi kuin maakunnan väestön osuus koko maan väki-
luvusta.

•Julkisen toiminnan laajuus kuvattuna henkilökunnan määrällä on
lähes maan keskitasolla. Mikäli suunniteltu virastojen hajasijoitus
toteutetaan, tulee palveluselinkeinojen merkitys maakunnan elin-
keinoelämässä huomattavasti kasvamaan.

opetuksen saamiseen jopa laskevat ikäryhmän koko suuruuteen ver-
rattuna. Prosenttinen lasku on 8,2 %:sta 7,8 %:iin. Koko maassa
kasvu on samana aikana 8,5 %:sta 10,0 %:iin. Pohjois-Savossa, ku-
ten muillalkin heikosti teollistuneilla alueilla, on naisten lukumäärä
ammattillisissa oppilaitoksissa suurempi kuin miesten.

Kaikista ammatillisista oppilaitoksista ammattikoulut lisäävät
oppilasmääräänsä eniten 1960-luvulla. Koko maassa on kasvun
arvioitu olevan 55 % viisivuotiskaudella 1960-65. Pohjois-Savon
talousalueella kasvu tullee olemaan vain 29,6 %. Myös prosentti-
osuudet 15—19-vuotiaiden ikäluokasta osoittavat, että Pohjois-Sa-
vossa on harvemmillä nuorilla mahdollisuus päästä ammattikou-
luun kuin keskimäärin koko maassa. Koko maassa tulee ammatti-
kouluissa olevien määrä mainitusta ikäluokasta kasvamaan vuoteen
1965 mennessä 3,7 %:sta 5,6 %:iin, mutta Pohjois-Savossa kasvu
tullee olemaan vain 2,7 %:sta 3 %:»n. Maakunnassa on v. 1965

Metalliteollisuus on maakunnassa muuhun teollisuuteen verrattu-
na paljon vähäisempää. V. 1953 oli koko maan metalliteollisuuden
palveluksessa olevasta henkilökunnasta 3,73 % maakunnan alueella.
Suhdeluku on huomattavasti pienempi kuin väkilukuosuus (7 %).
Teollisuuslaitoksia on Varkaudessa, Kuopiossa, Pieksämäellä ja Sor-
sakoskella (Leppävirta). Lisäksi on joitakin lähinnä työpajoiksi kat-
sottavia pieniä yrityksiä eri puolilla maakuntaa. Vaikkä Varkauden
konepaja ja Sorsakosken tehdas ovaJtkin varsin suuria, jää koko
maakunnan metalliteollisuuden tuotanto huomattavasti alle maan
eteläisten maakuntien tason.

Rakennusalan tarvitsemaa tiiliteollisuutta on alueella varsin vä-
hän. Vaatetusosalalla harjoitetaan suurtuotantoa vain Kuopiossa, li-
säksi on Varkaudessa ja Iisalmessa pienehköä vaatetusteollisuutta.
Elintarviketeollisuudessa lihanjalostamot ja meijerit ovat kasvaneet
viime vuosina huomattavasti. Suurempia myllylaitoksia on Kuopios-
sa ja Pieksämäellä. Auto- ja konekorjaamoja on kaikissa väestökes-
kuksissa ja useimmissa maalaiskunnissa on pienempiä korjauspa-
joja. Varkaudessa on myös autokoritehdas.

Pienteollisuus on maakunnassa kehittynyt sotien jälkeen jonkin
verran nopeammin kuin muu teollisuus, mutta jää kuitenkin suhteellisesti paljon pienemmäksi muuhun teollisuuteen verrattuna
kuin maan eteläisemmissä maakunnissa.

Kotimaisia kulutustarvikkeita ajatellen on Pohjois-Savo huomatta-
tavassa määrin alituotantoaluetta. Yli 55 % alueen vähittäiskaupan
kautta kulkevista tavaroista tuodaan alueen ulkopuolelta. Kun
lisäksi maakunnassa tuotettuja kotimarkkinatuotteita viedään alueen
ulkopuolelle, nousee alituotannon arvo kulutukseen verrattuna aina
75—80 %:ii_n saakka. Markkinointiedellytyksiä kotimaisia kulutus-
tarvikkeita valmistavalle teollisuudelle pitäisi siten löytyä Pohjois-
Savosta.

Liikenne

Liikenneolosuhteilla on huomattava merkitys alueen teollistumi-
sessa. V. 1953 liikeyrityslaskennan mukaan oli Pohjois-Savossa
kaikkiaan 1.168 liikenteen toimipaikkaa eli 6,8 % koko maan toimi-
paikoista. Kooltaan toimipaikat ovat kuitenkin huomattavasti pie-
nempiä kuin muualla maassa keskimäärin, sillä liikenteen palve-
luksessa olevan henkilökunnan määrä on maakunnassa vain 4,2 lc
koko maan Hikennehenkilökunnasta

(Maakunnan tieverkosto on vielä varsin puutteellinen. Yhteydet
tttelaan tulevat tyydyttäviksi lähivuosina, kun parhaillaan kunnos-

— Γ " Pohjois-Savossa alapuolella maan keskitason, vaikka viime vuosina **rakennustoiminta** onkin ollut vilkasta. Asunnot koko maakunnassa yleensä ovat vanhoja eivätkä pinta-alansa eika muk^vuuksiensa puolesta vastaa nykyajan vaatimuksia. Asumiskustannukset valmistuneissa moderneissa taloissa ovalt min korkeat, ettei suurimmassa asunnon tarpeessa olevien köyhempien väestönosien kannata niissä asua.

Vaikein on asuntokysymys vanhusten osalla. Yhdessäkään kunnassa ei myöskään ole erityisiä halpavuokraisia vanhusten asunto-taloja Väestöstä on kuitenkin suhteellisesti suurempi osa vanhuksia kuin keskimäärin koko maassa. Vain muutamissa kunnissa ovat vanhainkodit nykyaikaisella tasolla.

Väestökeskusten asunnot ovat yleensä sähköistettyjä. Maalais-kunnissa oli Savon Voima Oy:n alueella sähköistettyjä asuntoja v. 1960 lopussa 22.143 eli 52 % asuntojen kokonaismäärästä. Sähkön saaminen olisi tällä hetkellä mahdollista n. 82 %:iin alueen asun-noista, mutta korkeiden hankintakustannusten vuoksi eivät monet maaseudun pieneläjät ole voineet liittyä sähköverkkoon. Koko maan maaseudulla on asunnoista sähköistetty n. 80

Vesi- ja viemäriverkosto on maakunnassa hyvin puutteellinen. Alueen kaupunkien keskusosiin ja muutamien maalaiskuntien kir-konkylille verkosto on rakennettu, mutta suurimmassa osassa maa-kuntaa ei ole sen paremmin vesijohtoa kuin viemäriäkään. V. 1958 oli vesijohto 27,2 % :lla alueen maatilojen kokonaismäärästä ja vie-märi 34,2 % :lla.

Opetus- ja sivistystoimi
Kouluolot ovat Pohjois-Savossa maan keskitasoa alempana ja muutamien koulumuotojen kohdalla jopa kaikkein heikommat koko maassa.

Kansakoulua käyvien nuorten määrä verrattuna koko ikäluokkaan on maakunnassa jonkin verran suurempi kuin koko maassa keski-määrin. V. 1960 oli Pohjois-Savon talousalueella ikansakoululaisia n. 23.500. Ennusteiden mukaan tulee luku pienenemään vuoteen 1965 mennessä 19.900, ja mikäli kansakoulujen yhdeksättä luokkaa ei säädetä pakolliseksi, tulee luku olemaan vieläkin pienempi. Kansa-koululaisten osuus 10—14-vuotiaiden ikäryhmästä oli v. 1960 80,6 %, kun se koko maassa oli vain 73,0 %. V. 1965 vastaavat prosentti-luvut tulevat olemaan n. 75,3 % ja 68,5 %, mikä osoittaa, että kan-

saJkoululaisten määrä tulee vähenemään hitaammin ja koulumuodon merkitys pohjakouluna olemaan suurempi Pohjois^avossa kuin koko maassa keskimäärin.

Oppikoulun käyntimahdollisuuksien suhteen kuuluu Pohjois^avo maamme heikoimpiin alueisiin. V. 1960 oli Pohjois-Savon talous alueen oppikouluissa n. 9.400 oppilasta. Määrän ennustetaan kasva-van v. 1965 mennessä 12.000. Kasvuvauhti on kuitenkin hitaampi kuin maamme muilla alueilla keskimäärin. V. 1960 oli oppikouluissa 10 14-vuotiaista n. 20 %, vuonna 1965 luku tulee olemaan n. 24 %. Koko maan vastaavat luvut ovat 26,2 % ja 31,4 %. Nykyisen kehi-tyksen vallitessa tulee Pohjois-Savo siis jäämään yhä enemmän jäl-keen maan keskitasosta.

Oppikoulutilanne on heikoin alueen maalaiskunnissa. Useimmissa niistä ei ole minkäänlaista oppikoulua, kunnallinen tai muu keski-koulu on muutamassa kunnassa ja yliopistoon johtava koulu vain parissa kunnassa.

Kaupungit sen sijaan ovat paremmassa asemassa. Kuopiossa, Iisalmessa ja Pieksämäellä tilanne on tyydyttävä ja Varkaudessa hieman maan keskitasoa parempi.

Myös lukioasteen koulujen suhteen jää Pohjois-Savo huomatta-vasti jälkeen maan keskitasosta. Vain n. 18 % 15—19-vuotiaiden ikä-ryhmästä on lukiossa, kun koko maan vastaava määrä on n. 23 %.

Myös ammattikoulutusolot ovat maakunnassa maan keskitasoa alempana. V. 1960 oli (kaikissa Pohjois-Savon talousalueen ammatil-lisissa oppilaitoksissa oppilaita n. 2.100 ja ennusteiden mukaan v. 1965 n. 4.000. Kasvuvauhti on kuitenkin hitaampaa kuin koko maassa keskimäärin ja 15—19-vuotiaiden mahdollisuudet ammatti-opetuksen saamiseen jopa laskevat ikäryhmän koko suuruuteen ver-rattuna. Prosenttinen lasku on 8,2 %:sta 7,8 %:iin. Koko maassa kasvu on samana aikana 8,5 %:sta 10,0 %:iin. Pohjois-Savossa, ku-ten muillakin heikosti teollistuneilla alueilla, on naisten lukumäärä ammatillisissa oppilaitoksissa suurempi kuin miesten.

Kaikista ammatillisista oppilaitoksista ammattikoulut lisäävät oppilasmääräänsä eniten 1960-luvulla. Koko maassa on kasvun arvioitu olevan 55 % viisivuotiskaudella 1960-65. Pohjois-Savon talousalueella kasvu tulee olemaan vain 29,6 %. Myös prosentti-osuudet 15—19-vuotiaiden ikäluokasta osoittavat, että Pohjois-Sa-vossa on harvemmilla nuorilla mahdollisuus päästä ammattikou-luun kuin keskimäärin koko maassa. Koko maassa tulee ammatti-kouluissa olevien määrä mainitusta ikäluokasta kasvamaan vuoteen 1965 mennessä 3,7 %:sta 5,6 %:iin, mutta Pohjois-Savossa kasvu tulee olemaan vain 2,7 %:sta 3 %:iin. Maakunnassa on v. 1965

autoa Terveyskeskusten ja kodinhoitajien saamisessa maakunnan köyhimmille alueille esiintyy vaikeuksia.

Matkailu

Matkailun merkitys tulolähteenä ei Pohjois-Savossa ole läheskään niin suuri kuin monissa muissa osissa maatamme. Tärkein matkailunähtävyys on Puijo, ja sen merkitys tulee kasvamaan uuden näköala-linkkitornin valmistuttua.

Majoitusolot ovat tyydyttävät väestökeskuksissa, ja myös useissa maalaiskunnissa on jonkinlainen matkailijakoti. Anniskeluoikeuksin varustettuja ravintoloita on vain kaupungeissa. Ne ovat yleensä tasoltaan kilpailukykyisiä maamme yleiseen ravintolatasoon verrattuna.

Liikenneyhteydet matkailun kannalta ovat vielä puutteelliset. Lentoyhteys on vain Kuopion kautta. Useimmat alueen maalaiskunnista ovat rautatieverkoston ulkopuolella. Maantieverkosto ei nykyisellään juuri houkuttele turisteja maakuntaan. Pohjois-eteläsuunnan osalta tilanne parantuu lähiaikoina, mutta itä-länsisuunnassa кидкөvien teiden parantaminen ja uusiminen ovat vasta suunnitteluasteella. Vesiliikenteellä sen sijaan on maakunnassa merkittävä asema turismin kannalta. Jo muutaman vuoden ajan ovat Leppävirta-laivan suorittamat Viikko Saimaalla-risteilyt olleet hyvin suosittuja.

Varsinaisia lomaviettopaikkoja on maakunnassa yksi, Hakalahden lomakoti, joka on sos.-dem. väen omistuksessa. Sen toiminta on pääasiassa keskittynyt äitien lomahuoltoon. Mitään erityistä matkailijoita houkuttelevaa lomaviettopaikkaa ei maakunnassa ole lainkaan.

SOSIALIDEMOKRAATTIEN MAAKUNNALLINEN TAVOITE- OHJELMA 1960-LUVULLE

Teollistaminen — tie hyvinvointiin

Pohjois-Savon elinkeinoelämän yksipuolisuudesta johtuen maakunnan väestön elintaso on jäänyt huomattavasti jälkeen maan keskitasosta. Sosialidemokraatit kaikkialla haluavat antaa ihmisille samanlaiset mahdollisuudet ihmisarvoiseen elämään ja elintason kohottamiseen. Pohjois-Savon sosialidemokraatit haluavat luoda

38

arvion mukaan 3,8 % miespuolisista ja 2,2 % naispuolisista 15—19-vuotiaista ammattikoulujen oppilaita. Koko maassa vastaavat luvut ovat 7,2 % ja 3,5 %. Pohjois-Savo on tällöin ammattikoulujen suhteen kaikkein heikoimmassa asemassa koko maassa.

Maakunnan väestökeskusten osalta tilanne on suurin piirtein tyydyttävä, kun Varkauden 400 oppilaan koulu valmistuu. Kuopiossa on 750 oppilaan koulu ja Pieksämäellä n. 300, jotka ovat kuntainliittojen omistuksessa. Maalaiskuntien osalta maakunta jää selvästi heikompaan asemaan koko maassa. Alueen maalaiskunnat eivät muutamaa poikkeusta lukuunottamatta ole merkinneet kuin lain salliman vähimmäismäärän oppilaspaikkoja keskuskouluista.

Muiden ammatillisten oppilaitosten osalta tulee Pohjois-Savo olemaan suunnilleen maan keskitasolla, kun suunnitellut koulujen laajennukset toteutetaan ja teknillinen opisto aloittaa toimintansa Kuopiossa. Laajennettuina ne eivät silti pysty ottamaan vastaan kaikkea hyväksyttävää oppilasainesta.

Kokonaisuutena kouluolot Pohjois-Savossa ovat paljon maan keskitasoa heikommät. Nykyisten kehityssuunnitelmien perusteella tulee 15—19-vuotiaista olemaan koulujen ulkopuolella v. 1965 n. 70,6 %, kun luku muualla maassa yleensä on alle 70 % ja koko maassa keskimäärin 63,3 %.

Terveyden- ja sairaanhoito

Sairaalaolot Pohjois-Savossa ovat parantuneet yleissairaaloitten osalta viime vuosina huomattavasti. Kuopiossa on ajanmukainen keskussairaala ja Varkaudessa ja Iisalmissa aluesairaalat, ja Pieksämäellä sellainen on rakenteilla. Nämä ovat kuntainliittojen omistuksessa, joten myös maalaiskunnilla on niissä sairaalapaikkoja. Ajanmukaisia paikallissairaaloita ei sen sijaan ole kuin muutamassa kunnassa. Useissa kunnissa ei ole minkäänlaista sairaalaa. Vaikka keskus- ja aluesairaalat ovat varsin uusia, eivät ne silti pysty tyydyttämään sairaalapaikkojen tarvetta. Sisäänpääsy niihin on vaikeaa ja ne joutuvat pitämään jatkuvasti huomattavasti suuremman potilasmäärän, kuin mille ne on rakennettu.

Erikoissairaaloita on maakunnassa ehkä enemmän kuin muilla alueilla keskimäärin, mutta useat niistä palvelevat yleisvaltakunnallisia tarpeita.

Sairaankuljetusolot ovat tyydyttävät vain väestökeskuksissa. Useimmissa maalaiskunnissa ei ole saatavissa sairaankuljetusautoa, an tarpeen vaatiessa joudutaan käyttämään tavallista vuokra-

VIII 1A/AHClfUiUCll

Tilakokoa on pyrittävä suurentamaan lisäämää — a . n o a
sekä myöntämällä valtiolainoja myös vapaaehtoisille tilakoon suu
rentamiseen tähtääville tilakaupoille.

Pientilojen kannattavuutta
toimintaa erikoi, ja p u u t a r W ™ ^

Valtiontuki Pohjois-Savossa
tuen muodossa pientiloille.

Erikoistumista helpottavaa maatalouden ammattikoulutusta on edistettävä.

maakunnasta elinvoimaisen alueen, jonka asukkaat pystyvät elämään samalla tasolla kuin muualla maassamme. Elinkeinoelämän elvyttämiseen on vain yksi tie - teollistaminen. Uusi teollisuus tuo mukanaan uusia työpaikkoja moninkertaisen maaran muilla elinkeinoelämän aloilla. Maakunnan väestokedkukset ovat kaikki varsin teollistuneita, mutta myös maalaiskunnat on saatava ymmärtämään, että vain luomalla edellytyksiä teollistumiselle voidaan kuntien ja niiden asukkaiden elinehtoja parantaa.

Pohjois-Savon elinkeinoelämän kehittäminen on tehtävä suunnitelmallisesti. Aluesuunnittelun helpottamiseksi on mielivaltaisesti suoritettu talousaluejako muutettava, koska Varkaus ja Leppävirta sekä hallinnollisten että liikenteellisten yhteyksiensä puolesta kuuluvat selvästi Pohjois-Savoon.

Uuden teollisuuden syntymiselle on luotava edellytykset jo valtion yleisillä toimenpiteillä. Nykyisin harjoitetusta alikehittyneitä alueita syrjivästä talouspolitiikasta on luovuttava ja ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

— Maakunnan luonnonvarat on tarkoin kartoitettava ja saatettava maakunnan oman väestön hyvinvointia edistämään. Tässä mielessä on rautateiden tariffipolitiikkaa ja muiden liikennevälineiden maksujärjestelmiä kehitettävä siten, että raaka-aineiden jalostus voidaan suorittaa mahdollisimman lähellä raaka-ainelähteitä.

Teollisuuden sijoittumista edisrtävää liikenneyhteyksien parantamista on voimakkaasti jatkettava: a) on rakennettava hyvät maantieyhteydet maakunnasta länsirannikolle tiesuuntaa tutkivan toimikunnan ehdotuksen mukaisesti, b) Siilinjärven—Juankosken rautatietä on jatkettava Luikonlahteen ja sitä tietä edelleen Joensuuhun, c) Saimaan kanavan käyttönoton vaatimat satamien uusimiset kaikkialla maakunnassa sekä syöminen Kuopioon on suoritettava heti, d) puhelinliikennettä on edelleen automatisoitava ja liitettävä koko maakunta automaattiinseen kaukopuhelinverkkoon niin pohjois-etelä- kuin itä-länsisuunnassakin.

Yksityisen yrittäjätoiminnan lisäksi on myös valtiojohtoisia teollisuusyriytyksiä saatava maakuntaan.

Uuden teollisuuden verohelpotukset ja poisto-oikeudet on myönnettävä vähintään yhtä suurina Pohjois-Savossa kuin Pohjois-suomessa.

Maakunnan elinvoimaisuuden edistämiseksi on otettava huomioon keskeiset elinvoimaisuuden edellytykset, jotka ovat: 1. Keskussairaala ja Varkaudessa ja Iisalmissa aluesairaalat, ja i^ieKsämällä sellainen on rakenteilla. Nämä ovat kuntainliittojen omistuksessa, joten myös maalaiskunnilla on niissä sairaalapaikkoja. Ajanmukaisia paikallissairaaloita ei sen sijaan ole kuin muutamassa kunnassa. Useissa kunnissa ei ole minkäänlaista sairaalaa. Vaikka keskus- ja aluesairaalat ovat varsin uusia, eivät ne silti pysty tyydyttämään sairaalapaikkojen tarvetta. Sisäänpääsy niihin on vaikeaa ja ne joutuvat pitämään jatkuvasti huomattavasti suuremman potilasmäärän, kuin mille ne on rakennettu.

Erikoissairaaloita on maakunnassa ehkä enemmän kuin muillainaiUsia ^ ^ ^ mutta ^us^t niistä palvelevat yleisvaltakunnalliset t^kUlj etU30,0t ^0vat älyttävät vain väestökeskuksissa. Useimmissa maalaiskunnissa ei ole saatavissa sairaankuljetusautoa, peen vaatiessa joudutaan käyttämään tavallista vuokra-

Maaseudun asuntorakennustuotannossa on ^tm••b-viihtyisien ja riittävän suurien asunien r l n Z ^ n . ^

muks et y0S tassa mainitut asuntopolitiikan vaati-

Kansaneäkelaitoksen ja muiden vakuutuslaitosten on sijoitettava kohtuullinen osa maakunnasta t^öö»,-^Kunnasta keraamistaan varoista tämän alueen asuntotuotantoon.

Vanhusten asunto-olojen järjestelyssä on vanhainkotien lisäksi pyrittävä sellaisten halpavuokraisten asuntojen rakentamiseen joissa vanhukset voivat omavastuisesti huolehtia itsestään ja elää itsenäistä elamaa.

Työttömyysvaroin on jatkuvasti kehitettävä väestökeskusten ja taajamien vesijohto- ja viemäriverkostoa.

41

Ammattikoulutusoloja on kehiti elämän vaatimusten mukaisesti.

Asunnonsaantimahdollisuuksia on helpotettava rakentamalla myös halpoja vuokra-asuntoja.

Pienteollisuuden syntymistä maakuntaan on helpotettava uudemalla liikevaihtoverolaki ja alentamalla korkokantaa sekä myöntämällä pitkäaikaisia pienteollisuuslainoja.

Kuntien on hoidettava asemakaavoitus- sekä vesijohto- ja viemärintityöt siten, että ne jouduttavat uuden teollisuuden syntymistä Pohjois-Savoon.

Kuntien on helpotettava uuden teollisuuden sijoittumista joustavan ja edullisen tonttipolitiikan avulla.

Yksityiskohtainen teollistamissuunnitelma on laadittava maakunnallisten ja valtiollisten elinten yhteistyönä.

maakunnan elinvoimaisuuden edistämiseksi on otettava huomioon keskeiset elinvoimaisuuden edellytykset, jotka ovat: 1. Keskussairaala ja Varkaudessa ja Iisalmissa aluesairaalat, ja i^ieKsämällä sellainen on rakenteilla. Nämä ovat kuntainliittojen omistuksessa, joten myös maalaiskunnilla on niissä sairaalapaikkoja. Ajanmukaisia paikallissairaaloita ei sen sijaan ole kuin muutamassa kunnassa. Useissa kunnissa ei ole minkäänlaista sairaalaa. Vaikka keskus- ja aluesairaalat ovat varsin uusia, eivät ne silti pysty tyydyttämään sairaalapaikkojen tarvetta. Sisäänpääsy niihin on vaikeaa ja ne joutuvat pitämään jatkuvasti huomattavasti suuremman potilasmäärän, kuin mille ne on rakennettu.

Valtaosa Pohjois-Savon väestöstä saa vielä toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta. Sosialidemokraatit pitävät välttämättömänä, että maataloutta on maakunnassa ohjattava tilakokoa suurentavaan ja erikoisviljelyä kehittävään suuntaan sekä karjanhoitoon mm. seuraavin toimenpitein:

- Tilakokoa on pyrittävä suurentamaan lisäämällä sisarosuuslainoja sekä myöntämällä valtiolainoja myös vapaaehtoisille tilakoon suurentamiseen tähtääville tilakaupoille.
- Pientilojen kannattavuutta voidaan parantaa toimintaa erikois- ja puutarhaviljelyyn sekä mahdollisuuksien mukaan erikoistuneeseen kalataloustuotteiden tuotantoon.
- Valtiontuki Pohjois-Savossa on ohjattava pääasiassa erikoistumistuen muodossa pientiloille.

Erikoistumista helpottavaa maatalouden ammattikoulutusta on edistettävä.

maakunnasta elinvoimaisen alueeen, jonka asukkaat **pystyvät** elämään samalla tasolla kuin muualla maassamme. Elinkeinoelämän elvyttämiseen on vain yksi tie - teollistaminen. Uusi teollisuus tuo mukanaan uusia työpaikkoja moninkertaisen maaran muilla elinkeinoelämän aloilla. Maakunnan väestökeh[^]kukset ovat kaikki varsin teollistuneita, mutta myös maalaiskunnat on saatava **ymmärtämään**, että vain luomalla edellytyksiä teollistumiselle voidaan kuntien ja niiden asukkaiden elinehtoja parantaa.

Pohjois-Savon elinkeinoelämän kehittäminen on tehtävä suunnitelmallisesti. Aluesuunnittelun helpottamiseksi on mielivaltaisesti suoritettu talousaluejako muutettava, koska Varkaus ja Leppävirta sekä hallinnollisten että liikenteellisten yhteyksiensä puolesta kuuluvat selvästi Pohjois-Savoon.

Uuden teollisuuden syntymiselle on luotava edellytykset jo valtion yleisillä toimenpiteillä. Nykyisin harjoitetusta alikehittyneitä alueita syrjivästä talouspolitiikasta on luovuttava ja ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

Maatalouden koneistusta on jatkuvasti kehitettävä sekä annettava valtiontukea perusparannusten suorittamiseen.

Viljanviljelymahdollisuudet Pohjois-Savon ilmaston ja maaperän huomioonottaen on tarkoin tutkittava ja viljelystoiminta keskitettävä suurille yhtenäisille peltoalueille.

Pohjois-Savo on maamme rikkaimpia metsänkasvualueita Metsätalouden kehittämiseksi on suoritettava seuraavia toimenpiteitä:

On luovuttava suunnittelemattomista metsänhakkuista ja siirryttävä järkiperäiseen metsänhoitoon ja -viljelyyn, jotta metsien tuottoa voidaan entisestään lisätä.

Metsäautotieverkostoa on suuressa määrin kehitettävä.

Metsämieskuntaa on pyrittävä vakinaistamaan nostamalla metsätyöpalkat puunjalostusteollisuudessa yleensä vallitsevalle tasolle sekä lisäämällä metsäalan ammattikoulutusta.

Metsätyömiehen eläkeikä on säädettävä 55 vuodeksi.

Metsätyön koneellistumista on edistettävä veropoliittisin toimenpitein.

Viihtyisä asunto on myös kansantaloudellisesti edullisin

Pohjois-Savon ihmiset asuvat ahtaissa asunnoissa. Sosialidelokraatit vaativat seuraavia uudistuksia asuntopolitiikassa:

- Asuntotuotanto- ja asumistukilainsäädäntöä on siten kehitettävä, etta myös heikommassa taloudellisessa asemassa oleva väestö voi hankkia riittävän suuria ja viihtyisiä asuntoja. TäUöin on mm. valtion asumislainoja lisättävä ja korkoa ja vuotuisia poistomääriä alennettava.
- On ryhdyttävä voimakkaaseen yhteiskunnalliseen vuokra-asuntojen tuotantoon, jotta asumiskustannukset voidaan pitää kohtuullisella tasolla.

Maaseudun asuntorakennustuotannossa mm •• , •

viihtyisien ja riittävän suurien asun[^] r l n T [^] L [^]

Asutushallituksen kautta kunnien asutusmäärärahojen jaossa on otettava huomioon myös tal[^]oissa omissa omissa omissa mukset

Kansaneläkelaitoksen ja muiden vakuutuslaitosten on sijoitettava kohtuullinen osa maakunnasta keräämistään varoista tämän alueen asuntotuotantoon.

asunxo-oiojen järjestyssä on vanhainkotien lisäksi pyrittävä sellaisten halpavuokraisten asuntojen rakentamiseen joissa vanhuks[^]et voivat omavastuisesti huolehtia itsestään ja elää itsenäistä elämää.

Työttömyysvaroin on jatkuvasti kehitettävä väestökeskusten ja taajamien vesijohto- ja viemäriverkoston

Koulunkäyntimahdollisuuksia **parannettava**

Pohjois-Savossa on suhteellisesti suurempi osa väestöstä lapsia ja nuoria henkilöitä kuin maamme eteläisemmissä osissa. Niinpä takapajuisten kouluolojen kehittäminen on sosialidemokraattien käsityksen mukaan eräs tärkeimmistä tehtävistä maakunnassa 1960-luvulla. ” ” seuraavaan suuntaan:

On pyrittävä toteuttamaan yhtenäiskoulujärjestelmä ja tällaisia kokeilukouluja on heti perustettava maakunnan köyhimmille alueille. Oppikoulunkäyntimahdollisuuksia on kehitettävä tältä pohjalta lähtien.

Ensimmäisenä askeleena kohti laajempaa peruskoulutusta on kansalaiskoulu säädettävä kaksivuotiseksi myös maaseudulla.

Peruskoulutukseen liittyvästä erityisopetuksesta (apukoulut) on huolehdittava myös maaseudulla.

Ammattikoulutuksen kehittämisessä on seurattava tarkoin elinkeinoelämän sanelemaa tarvetta. Uusia ammattikouluja ja koulutusmahdollisuuksia uusiin ammatteihin on suuresti lisättävä 1960-luvulla.

Myös kunnille on myönnettävä pienteollisuuslainoja Pienteollisuustalojen ja teollisuutta edistävien kunnallisteknillisten töiden suorittamista varten.

Muutettava valtion ja kuntien väliset sekakunta.nkesk[^]et tulonsiirrot siten, ettei kuntien heikko taloudeUinen [^] esteenä edullisten talouspoliittisten toimenpiteiden suorittamiselle.

Maakuntahallintolaitoksen mahdollisuuksia tävien suorittajana on tarkoin tutkittava ja mahdollisuuksin mukaan otettava järjestelmä käytäntöön.

Valtionlaitosten hajasijoituksessa on Kansaneläkelaitoksen sijoittaminen Kuopioon tervetullut toimenpide.

Kunnalliset velvoitteet ammattikoulujen rakentamisessa on poistettua jakoko ammattikoulutus siirrettävä valtion tehtäväksi.

Ammattikoulujen yhteyteen on rakennettava riittävästi oppilasasuntoja vieraspaikkakuntalaisille oppilaille.

Ammatillisen erikois- ja jatko-opettfksen auttamismahdollisuuksia on täydennettävä (metsätyömieskoulu, sairaalatyontekijäin koulu-tus, opettajain valmistuslaitos).

Itä-Suomen ylioppilaiden koulutusmahdollisuuksien luonnollinen ratkaisu on yliopiston tai korkeakoulun perustaminen Kuopioon.

Kansansivistystyötä on kehitettävä perustamalla uusia työväen- tai kansalaisopistoja myös maalaiskuntiin ja helpottamalla vähä-varaisten syrjäseutujen asukkaiden kirjeopiskelumahdollisuuksia.

90. POHJOIS. JA KESKI-POHJANMAA

Oulun Sosialidemokraattisen Piiritoimikunnan esitys

Väestön rakenne.

Tässä esityksessä tarkoitetaan Pohjois- ja Keski-Pohjanmaalla vastaavan nimisiä talousalueita. Oulun läänistä jää Kainuu tämän esityksen ulkopuolelle. Toisaalta Keski-Pohjanmaa ulottuu osaksi Vaasan läänin puolelle. Useasti on esityksessä kumminkin turvau- duttu Oulun lääniä koskeviin lukuihin, koska talousalueiden luku- ja ei ole ollut käytettävissä.

Koko Oulun läänin asukasluku on noin 410.000 henkeä. Se on 9,2 % maan väkiluvusta. Neliökilometriä kohti tulee vain 7,2 hen- keä eli puolet maan keskimäärästä. Keski-Pohjanmaan talousalueel- la asuu väestöä 201.000 henkeä ja Pohjois-Pohjanmaan talous- alueella 169.000 henkeä. Taajamissa asuu koko Oulun läänissä 42,3 %, Keski-Pohjanmaalla 39,2 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 54,3 % väestöstä. Vastaava luku koko maassa on 55,9 %. Oulun läänin väestö on lisääntynyt viime vuosikymmeninä voimakkaammin kuin maan väestö keskimäärin. Tämä kehitys tulee jatkumaan. Laskel- mien mukaan kasvaa väestö Pohjois-Pohjanmaalla vv. 1950—70 yli kaksi kertaa niin nopeasti kuin koko maassa. Maan eri talous- alueista vain Kainuu menee tässä Pohjois-Pohjanmaan edelle. Kun Pohjois-Pohjanmaan väestö v. 1950 oli 3,5 % koko maan väkiluvus- ta, tulee vastaava luku v. 1970 arvioiden mukaan olemaan 4,4 % (Pohjois-Pohjanmaan väkiluku on tällöin n. 220.800, Keski-Pohjan- maan 230.500, koko maan 5.035.100). Sensijaan Keski-Pohjanmaalla väestön kasvu on hitaampaa jääden jälkeen koko maan keskimää- räisestä kasvusta.

Näiden alueiden väestö muuttaa suuressa määrin kaupunkeihin ja asutustihentymiin. Pohjoispohjanmaan kaupungeissa väkiluvun kasvu on suurempi kuin maan muissa kaupungeissa. Oulu on no- peimmin kasvava kaupunki koko maassa. Raahen-Saloisten alueen väestön Hsays muodostuu lähivuosina erittäin nopeaksi Rautaruukki OY:n Paine-säteilyvaikutuksen vuoksi

seIä^{eS}_{vⁿio^{ASVU}} j0htUU lähinnä suurest* luonnollisesta lisääntymi- sestä. V. 1961 oli Oulun läänissä elävänä syntyneitä 23,2 promillea

koko maan vastaavan luvun ollessa 18,4 promillea. Maassa, ja
It[№] vaikUtUS Kes[^]o hjanmaalla, mutL Pohjois-Pohjanmaalta tapahtuva muuttoliike maan muille alueille tai muihin maihin ei ole erikoisen merkittävä. Työkykyisessä iässä olevia 15-64 vuotiaita on Oulun läänissä suhteellisesti vähemmän kuin maassa keskimäärin, mutta alaikäisiä, alle 15-vuotiaita. on runsaasti. Tama johtuu suuresta luonnollisesta väestönlisäyksestä.

TAULUKKO 1. Väestön todettu prosenttinen ikärakenne v. 1960 ~~1960~~
arvioitu ikärakenne 1970 Oulun läänissä ja koko maassa

Ikä	1960		1970	
	Oulun 1.	koko maa	Oulun 1.	koko maa
0—14	36,6	30,2	35,5	27,7
15—64	57,8	62,4*	59,2	64,3
65—	5,6	7,4	5,3	8,0

Tarkasteltavina olevien alueiden asukkaista on näin ollen koulu- ikäisiä suhteellisen paljon. Absoluuttisesti nousee 10—19 vuotiaitten (oppikouluikäisten) osuus koko Pohjois-Suomessa (Oulun ja Lapin l.) vuoden 1951 99.400:sta vuoteen 1970 n. 150.000:een. Ns. suurten ikäluokkien paine Oulun läänissä on voimakkaampi kuin maassa keskimäärin. Koko maan suhteellinen indeksiluku on suurten ikä- luokkien kohdalla 133, Oulun läänissä se on 137 ja läänin maalais- kunnissa 141. Koulupolitiikkaa suunniteltaessa nämä tosiasiat on pidettävä mielessä:

Ruokakunnat ovat varsinkin Oulun läänin maaseudulla suuria. Vuoden 1960 väestölaskennan mukaan on koko läänissä asukkaita 100 ruokakuntaa kohti 417, maalaiskunnissa 451 ja kaupungeissa 317. Koko maassa vastaava luku on 334.

TAULUKKO 2. Työvoiman määrä Pohjois- ja Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa v. 1960 ja 1970

	1960	1970	1960	1970
			(1950 = 100)	
Keski-Pohjanmaa	100.200	112.800	101	110
Pohjois-Pohjanmaa	80.800	103.200	121	126
Koko maa	2.175.900	2.496.000	108	113

Työvoiman määrällistä kasvua ilmaisevat indeksiluvut osoittavat tarkasteltavina olevien alueiden työvoimareservit suuriksi. Pohjois-

U^{nit}ttiiia miehiä oli Pohjois-Suomessa (Oulun ja Lapin läänit) 8,0 % i. tyovoimasta koko maan vastaavan y0-tu>uu ollessa 4,1.

Maatalous „ürtänvt maataloustuotannon Sodanjälkeinen kehitys Oulun läänin

painopistettä pohjoisemmaksi, karke ^ ^ ^ maan maataloustuotanto vastaa talla he ,ysvaltaista. Vuoden tantoluvuista. Maatalous on taan P ^ ^ kaik. 1959 maataloustilaston mukaan on ^ gQ ha Koko maasSa kiaan 43.003 ja viljelmää kohti tulee pe ^ viljelmä& kohti on on viljelmää kohti tuleva peltomaara , kjmäärin 4,8 ja Oulun läänissä viljelmillä asuvia asukkaita

Pohjanmaalla työvoiman lisäys tuleeikin olemaan suurempi kuin millään muulla talousalueella koko maassa Kainuuta lukuunottamatta Luonnollisesta väestönlisäyksestä johtuu, että nuoren työvoiman kasvu on erityisen voimakas. Uuden työvoiman paine kohdistuu huomattavalta osalta alueen kaupunkeihin ja teollisiin keskuksiin, koska maaseudulla ei ole työtilaisuuksia riittävästi.

TAULUKKO 3. Väestö elinkeinon mukaan 31.12.1960

	koko maa	Etelä-Suomi	Oulun l.
Maa- ja metsätalous	31,7	20,4	47,0
Teollisuus	20,6	26,7	11,2
Rakennustoiminta	10,3	10,3	12,1
Kauppa	8,8	10,6	6,4
Liikenne	6,7	7,3	6,2
Palvelukset	8,2	12,5	8,9
Tuntematon ammatti	1,2	0,2	0,4
Itsenäiset ammatittomat	6,0	12,0	7,8

(Etelä-Suomi: Uudenmaan, Turun ja Porin, Hämeen ja Kymen läänit. Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan elinkeinorakenne ei olennaisesti eroa koko Oulun läänin rakenteesta).

V. 1960 suoritetun väestönlaskennan tuloksista ilmenee, että Oulun lääni jatkuvasti ja voimakkaasti on rakenteellisesti maa- ja metsätalousvaltainen. Kehitys kohti teollista yhteiskuntaa on ollut hidasta.

1950-luvulla on maa- ja metsätalouden suhteellinen osuus vähentynyt vain hieman nopeammin kuin maassa keskimäärin. V. 1950 sai Oulun läänissä toimeentulon näistä elinkeinoista 59 % ja koko maassa 41,5 % väestöstä. Koko maan keskimääräisestä kehityksestä on Oulun lääni ilmeisesti tässä suhteessa n. 20 vuotta jäljessä. Pohjois- ja Keski-Pohjanmaalla teollisuus on lisäksi keskittynyt rannikkoalueille. Sisämaa on käytännöllisesti katsottuna teollistumatonta.

	Ammatissa toimiva väestö ammattiaseman mukaan koko maassa ja Oulun läänissä 31.12.1960			
	koko maa		Oulun lääni	
	kaikki maalaiskunnat		kaikki maalaisk.	
Yrittäjät				
— maa- ja metsätalous	13,8	22,7	19,6	24,1
— muut elinkeinot	5,5	4,9	4,4	3,9

	Ammatissa toimiva väestö ammattiaseman mukaan koko maassa ja Oulun läänissä 31.12.1960			
	koko maa		Oulun lääni	
	kaikki maalaiskunnat		kaikki maalaisk.	
Yrittäjät				
— maa- ja metsätalous	13,8	22,7	19,6	24,1
— muut elinkeinot	5,5	4,9	4,4	3,9

Poh 1 pT K a l n U U т е П е е т ä S S ä Pohjoispohjanmaan edelle. Kun Га ГГ ? т а а П V ä e S t Ö V _ 1950 oli 3,5 % т М väkiluvus» Pohio s pT I U k U V _ 1970 arvioiden mukaan olemaan 4,4 % т Г П 230 , t ^ 3 T r ^ n V ä k U U k U о n т ä l l Ö i n - 220.800, Keski-Pohjan- " Г ^ k o k o m a a n 5.035.100). Sensijaan Keski-Pohjanmaalla räisestä kasvusta. ^ ^ ^ j ä l k e e n k * k o т М k e s l d m ä ä , Näiden alueiden л т а ^ - J a a s u t u s t i h e n t y m i i n Р о Б т и Г а а ^ ^ к а и р и п к е , Ы П kasvu on suuremo k ^ 3 о h j a n m a a n kaupungeissa väkiluvun peimmin kasvava k a " " " " k a U p U n g e i 3 s a , о u , u о П П о n Väestön lisäys mu maassa. Raahen-Saloisten alueen OY:n P a i n e - s ä t e i , ; ^ ^ ^ К а и л а Г и Ш к к , Väestön kasvu iohtun iök? sestä. V. 1961 oli n i ^ h l n n a s u u r e s t a luonnollisesta lisääntymi- l U n l ä ä n i s s ä elävänä syntyneitä 23,2 promillea

Maatalouden sivuelinkeinoista on k a W , u n e n p u u t a r h a n v i l j e l y e i o l p « v K a i a s t u s huomattavin. Kaupalli- jolla se voisi maalla melkoinen merkitys i a 7, о П e t e n k i n K e s k i - P o h j a n - o l i s i m u u a l l a k i n . V e n y t y k s i ä s e n h a r j o i t t a m i s e l l e

	Metsätalous			
	Metsät (4.267.000 ha) peittävät 0,,i,,, i kolmannesta. Koko maan m ^ k l a s t l T , " P i n t a n a l a s t a k a k a i v i i d e n n e s . T a r k a s t e l t a v a n a 2 T 1 Z " Ш П , П ^ l ä h e s Oulun läänin metsäala Ä a u t u u Y ? m e t S ä i s i m » i ä _ S l e n i n V e S t ö m n m m u k a a n j a k a u t u u k o l m a n n e n v a l t a k u n n a n m e t - o m i s t a j a r y h m i t t ä i n s e u r a a v a s t i			
	Yksityiset	56	%	
	Yhteisöt	2	%	
	Puutavarayhtiöt	7	%	
Valtio		35	%	

	Avustavat perheen-			
	jäsenet			
— maa- ja metsätalous	14,1	23,4	23,2	28,6
— muut elinkeinot	0,7	0,7	0,6	0,6
Johtajat ja toimi-				
	22,4	13,0	16,6	11,6
Työntekijät				
— maa- ja metsätalous	6,8	10,7	9,1	11,0
— muut elinkeinot	36,6	24,6	26,5	20,2

Ammatissa toimivaa väestöä on koko väestöstä vajaat puolet. Oheisesta taulukosta näkyy taasen maa- ja metsätalouden vahva merkitys Oulun läänissä. Erikoisesti avustavia perheenjäseniä on paljon maar ja metsätalouden ammateissa. Yksipuolisesta elinkeino-rakenteesta johtuu lisäksi se, että työntekijöitä on maa- ja metsä-talouden piirissä suhteellisesti enemmän ja muissa elinkeinois-sa suhteellisesti vähemmän kuin koko maassa Johtajia ja toimi-henkilöitä on samasta syystä suhteellisesti vähemmän kuin koko maassa.

Yksipuolisesta elinkeinorakenteesta johtuu, että tarkasteltavana olevalla alueella on työvoiman työllistämisessä vaikeuksia. Nämä vaikeudet ilmenevät talviaikaan, jolloin maataloudessa työvoiman tarve vähenee ja rannikon satamat sulkeutuvat. 1950-luvulla ovat työvoiman kysyntää lisäksi vähentäneet maa- ja metsätalouden ko-neistaminen sekä — talvikuukausina — metsätaloustöiden kausi-vaihtelujen lievä tasoittuminen. Ulkomaisen kysynnän ja viennin heikentyessä on koko Pohjois-Suomi erittäin suurissa työvoimansa työllistämisvaikeuksissa. Niinpä talvikautena 1958—59 työllisyys-varoin työhön osoitettuja miehiä oli Pohjois-Suomessa (Oulun ja Lapin läänit) 8,0 % työvoimasta koko maan vastaavan %-luvun ollessa 4,1.

Maatalous

Sodanjälkeinen kehitys maassa on siirtänyt maataloustuotannon **painopistettä** pohjoisemmaksi, karkeasti arvioiden **Oulun** laamn **maataloustuotanto** vastaa tällä hetkellä noin 1/10 koko maan tuo-tantoluvuista. Maatalous on täällä pienviljelysvaltaista **Vuoden 1959** maataloustilaston mukaan on **Oulun** läänissä v.ljelm.a kas-kiaan 43.003 ja viljelmää kohti tulee peltoa 5.90 ha K o k o т М a **on viljelmää** kohti tuleva peltomäärä 6.78 ha. V.ljelm«I koht, on Oulun läänissä viljelmillä asuvia asukkaita kesk.maarm 4,8 ja

^[1]

Pohianmaalla työvoiman lisäys tuleeikin olemaan suurempi kuin muualla talousalueella koko maassa Kainuuta lukuunotta, mattT Luonnollisesta väestönlisäyksestä johtuu, että nuoren työvoiman kasvu on erityisen voimakas^ Uuden yovoiman paine kohdistuu huomattavalta osalta alueen kaupunkeihm ja teollisnn keskuksiin koska maaseudulla ei ole työtilaisuuksia riittävästi.

	elinkeinon		
	koko maa	Etelä-Suomi	Oulun 1.
Maa- ja metsätalous	31,7	20,4	47,0
Teollisuus	20,6	26,7	11,2
Rakennustoiminta	10,3	10,3	12,1
Kauppa	8,8	10,6	6,4
Liikenne	6,7	7,3	6,2
Palvelukset	8,2	12,5	8,9
Tuntematon ammatti	1,2	0,2	0,4
Itsenäiset ammatittomat	6,0	12,0	7,8

50

alle 15-vuotiaita lapsia keskimäärin 1,9 koko maan vastaavien lukujen ollessa 4,1 ja 1,4. Oulun läänin Talousseuran alueella vastaanotettiin meijereihin v. 1960 maitoa yli 183 milj. kg, Pohjois-Pohjanmaalla 161 milj. kg, Keski-Pohjanmaalla vastaavasti 80 milj. kg, koko maan luvun ollessa 2.568 milj. kg. Meijereitä on Oulun läänissä 19, Keski-Pohjanmaalla 18, koko maassa 382. Maan 74.604 traktorista oli v. 1959 Oulun läänissä 6629, 4422 leikkuupuimurikoneesta 116 ja 28704 lypsykoneesta 1548. Maatalouden koneistaminen on siis jäljessä maan keskitasosta. Erityisesti vaikeuttavat maatalouden harjoittamista näillä alueilla pohjaveden korkeus, tulvat ja hallat. Peruskuivatustyö on pahoin kesken, peltojen kuivatustila on heikoin koko maassa. Oulun läänin viljelmien maa-ala jakaantuu seuraavasti tuhansissa hehtaareissa:

Puu- ja kasvitarhamaata	0,3
Peltoa	284,4
Luonnonniittyjä	35,8
Raivattua laidunta	8,9
Metsämaata	1.880,8
Joutomaata, tontteja ym.	623,3
yhteensä	2.833,5 ha

Maataloudellisesti ja muutenkin voidaan tarkastelun alaisena olevalla alueella erottaa kaksi aluetta, rannikon tasainen jokilaaksoalue ja Koillis- Pohjanmaaksi sanottu sisämaan alue, jolle ovat ominaisia vaarat, jopa tunturit ja myös järvet. Rannikolla on rehuviljelyn ohella myös viljanviljelyksellä mahdollisuutensa, kun sensijaan Koillis-Pohjanmaalla ruis ja vehnä ovat nykyisin melko harvinaisia. Tuotannon painopiste on koko alueella karjataloudessa, jonka osuutta olisi ilmeisesti vieläkin lisättävä. Leipäviljalla on peltopinta-alasta suhteellisen vähän.

TAULUKKO 5.	Peltopinta-alan jakautuminen v, 1959		
	P.-Pohjanmaa	Oulun 1	Koko maa
Leipäviljalla	2,9	2,6	9,2
Rehuviljalla	21,8	20,6	27,4
Perunalla	2,4	2,5	3,2
Nurmina	68,9	70,3	54,8

51 Maatalouden sivuelinkeinoista on kalastus huomattavin. Kaupallinen puutarhanviljely ei ole likimainkaan kehittynyt sille tasolle, jolla se voisi olla. Turkistarhauksella on etenkin Keski-Pohjanmaalla melkoinen merkitys ja edellytyksiä sen harjoittamiselle olisi muuallakin.

Metsätalous

Metsät (4.267.000 ha) peittävät Oulun läänin pinta-alasta kaksi kolmannelle. Koko maan metsäalasta on Oulun läänin ala lähes viidennes. Tarkasteltavana oleva alue on maamme metsäisimpiä. Oulun läänin metsäala jakautuu kolmannen valtakunnan metsien investoinnin mukaan omistajaryhmittäin seuraavasti:		
Yksityiset	56	%
Yhteisöt	2	%
Puutavarayhtiöt	7	%
Valtio	35	%

Valtion metsien osuus koko maassa on n. 32 yksityisten 61 % ja yhtiöiden 5,6 %. Oulun läänin valtion metsistä suurin osa sijaitsee Kainuussa ja Koillis-Pohjanmaalla. Alueen metsät poikkeavat eri osa-alueilla merkittävästi toisistaan ja maamme muiden osien metsistä. Koillis-Pohjanmaan vaara-alueella metsien pääosan muodostavat yli-ikäiset kuusikot, alue on muuten runsaspuustoista. Rannikkoalueen metsät ovat heikko-puustoisia, vähäisten kangassaarekkeiden pirstomia suometsiä, joissa kovien maiden osuus jää paikoin viidennekseen metsä-alasta. Pohjois-Pohjanmaan metsänhoitolautakunnan alueen pinta-ala on 2,4 milj. ha, josta kasvullinen metsämaa muodostaa n. 50 %, huonokasvuinen metsämaa n. 22 % yhteisen metsäalan ollessa n. 71 %. I veroluokassa Pohjois-Pohjanmaalla on 6 % metsämaista ja esim. Uudenmaan-Hämeen alueella vastaavasti n. 70 %. Maapohjat ovat näin ollen viljavuudeltaan aivan eri luokkaa. Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan metsien tuottoa alentava tekijä on pohjaveden korkeus. Alueen metsistä vaatii kuivatusta n. 2/3. Pohjois-Pohjanmaa on maamme soisinta seutua, sillä 55 % maa-alasta on suota. Toisella sijalla soisuudessa ovat Lappi ja Keski-Pohjanmaa, joissa vastaava %-luku on 45. Etelä-Suomessa tämä luku vaihtelee 10 ja 20 välillä. Laajalla toista sataa kilometriä leveällä rannikkoalueella on soiden osuus yli 60 %. Vain Oulujoen suupuolella ja eteläisimmillä alueilla Kalajoen laaksossa sekä aivan kapealla rannikkokaistaleella soiden osuus jää pienemmäksi,

Oulun läänin alueella.

TAULUKKO 8.	Eri teollisuusryhmien osuus Oulun läänissä			
	Henkilökunta	Tuotannon br.arvo milj. vmk		
Saha- ja puusepänteollisuus	3221	9658		
Selluloosa- ja paperiteollisuus	2162	13025		
Puunjalostusteollisuus yhteensä	5405	(36	22683	436
Elintarviketeollisuus	1836	(12	16845	(26 %)
Sähkövoima- ja jakeluteollisuus	945	(6	10607	(16 %)
Metalli-, kone ja kulkuneuvot	2434	(16 %)	3288	(5
Kemian teollisuus	809	(5	4609	(7
Kaivannaisteollisuus	1095	(7	3066	(5



koska soita on raivattu viljelykseen. Ylävämmällä Koillis-Pohjan-
ma al b km on soita yli 40 % pinta-alasta. Soihin on vielä (lisättävä
soistuneet kankaat. Sekä Keski- että Pohjois-Pohjanmaalla on siis
vallattavissa huomattavat maa-alueet metsän tuottoon, sillä 61 %
soista on ojituskelpoisia. Missään muualla maassamme ei metsien
puuvarastoa pystytä lisäämään niin paljon kuin täällä. Lisäämi-
nen edellyttää kuitenkin hyvin suoritettua suunnitelmallista met-
sänhoitotyötä Tähän lisäämiseen voidaan olennaisesti perustaa
X ioADn ППІЯШПІ tähtäävistä pyrkimyksistä.

Teollisuus

Teollinen toiminta on pääosin keskittynyt rannikkoalueille. Teol-
lista kehittyneisyyttä osoittavat oheisen taulukon luvut.

Teollisuustoiminta v. 1960			
Keski-Pohjanmaa Pohjois-Pohjanmaa			
Työpaikkoja	254	181	
Työntekijöitä	5349	7479	
Koko henkilökunta	6230	8989	
Tuotannon bruttoarvo (milj. mk)	22409,9	38311,5	
Jalostusarvo (milj. mk)	6492,9	14939,5	
Työntekijöitä 1000 asukasta kohti	26	44	
Jalostusarvo 1000 asukasta kohti	32 milj. mk	88 milj. mk	

Kun koko maassa on teollisuuden työntekijöitä 1000 asukasta
kohti 74 ja jalostusarvo vastaavasti 95 milj. vmk, niin sekä Keski-
että Pohjois-Pohjanmaan teollinen jälkeenjääneisyys on ilmeinen.
Pohjois-Pohjanmaalla tosin jalostusarvo nousee suhteellisen kor-
keaksi rannikon suurten puunjalostuslaitosten vuoksi.
Koko Oulun läänin kolmen kaupungin ja toisaalta läänin maa-
laiskunnissa jaoteltujen viiden "jokialueen" teollista keihittynei-
syyttä ilmaisevat oheiset luvut.

Teollinen kehittyneisyys eri alueilla v. 1960			
	palkattu henkilökunta	tuotannon br.arvo	
Oulu	6338	28,0	
Kajaani	2114	9,8	

VMUOV, 1589v* vuuku... J
rehuviljelyn ohella myös viljanviljelyksellä mahdollisuutensa, kun
sensijaan Koillis-Pohjanmaalla ruis ja vehnä ovat nykyisin melko
harvinaisia. Tuotannon painopiste on koko alueella karjataloudessa,
jonka osuutta olisi ilmeisesti vieläkin lisättävä. Leipäviljalla on
peltopinta-alasta suhteellisen vähän.

Peltopinta-alan jakautuminen v. 1959			
	P.-Pohjanmaa	Oulun l	Koko maa
Leipäviljalla	2,9	2,6	9,2
Rehuviljalla	21,8	20,6	27,4
Perunalla	2,4	2,5	3,2
Nurmina	68,9	70,3	54,8

Liikenne

Valtaosa liikenteestä tapahtuu maanteitse Sen ь •
pahtuu postiauto- ja bussiliikenteen h!nuu- h o r t a m m e n t a n
ja ammattimaisen

Liikenteen ,aajuus Oulun ,äänissä v. 1960		
Henkilöautot	10.290 kpl	
Kuorma-autot	3.834 ь	
Pakettiautot	1.010 ь	
Muut autot	143	
Yhteensä	15.674 kpl	
Moottoripyörät	9.492 kpl	

Maanteitä oli 3.378 km ja paikallisteitä 2.252 km, yhteensä
.630 km Autoja, oli 38 tuhatta asukasta kohden koko mLn vas-
taavan luvun ollessa 58. Keskimään—

Raahe	717	1,7
Kaupungit yhteensä	9169	39,5
Maaseutu		
Oulu-Kiiminkijokialue	2330	10,4
Kainuu	1207	3,3
Siika-Pyhäjokialue	1033	4,5
Kalajokialue	862	4,5
Iijokialue	351	0,5
Maaseutu yhteensä	5783	23^
Kaikki yhteensä	14952	62,7

Oulun läänissä v. 1960 oli 369 teollisuustilastoon otettua työpaik-
kaa, niistä noin puolet eli 187 maalaiskunnissa. Teollisuuden
palkatusta henkilökunnasta tulee kaupunkien osalle 61 % ja tuo-
tannon bruttoarvosta vastaavasti 63 %. Oulu ynnä sen lähin vai-
kutusalue Oulu-Kiiminkijokialue, joka on 1/7 läänin pinta-alasta
ja jossa on asukkaita 30 % koko väestöstä tuotannon bruttoarvon
noustessa 60 %:iin. Yksin Oulun osuus läänistään on 42 % teolli-
suuden henkilökunnasta ja 44 % tuotannon bruttoarvosta. Maa-
laiskunnista on merkittävin Haukipudas. Siellä on 1730 teollisuu-
den palkkaamaa henkilöä ja tuotannon arvo on 5,6 mrd. vmk.
Haukipudas onkin koko Pohjois-Suomen teollistunein maalaiskun-
ta. Kun Kainuu jää tämän tarkastelun ulkopuolelle, on Pohjois-
ja Keski-Pohjanmaalla teollisuus keskittynyt voimakkaasti ran-
nikkoalueille. Laaja sisämää on suurelta osin teollistumatonta.

Oheisesta taulukosta ilmenee tärkeimpien teollisuusryhmien osuus
Oulun läänin alueella.

Eri teollisuusryhmien osuus Oulun läänissä			
	Henkilökunta	Tuotannon br.arvo	
		milj. vmk	
Saha- ja puusepänteollisuus	3221	9658	
Selluloosa- ja paperiteollisuus	2162	13025	
Puunjalostusteollisuus yhteensä	5405 (36 %)	22683 (36	
Elintarviketeollisuus	1836 (12	16845 (26	
Sähkövoima- ja jakeluteollisuus	945 (6 %)	10607 (16	
Metalli-, kone ja kulkuneuvot	2434 (16	3288 (5	
Kemian teollisuus	809 (5	4609 (7	
Kaivannaisteollisuus	1095 (7	3066 (5	

asumistiheys on suuri. Niinpä Oulun läänin maalaiskunnissa oli vuoden 1960 lopussa 100 huonetta kohti 169,2 asukasta, kun koko maan vastaava luku oli 136,2 henkeä. Heikoimmat kunnat Oulun läänin alueella olivat Yli-Ii 202,9, Yli-Kiiminki 202,2, Puolanka 195,6 ja Pudasjärvi 194,0 asukasta 100 huonetta kohti.

Oulun läänin alueella oli maalaiskunnissa huoneistoja vuoden 1960 lopussa 69.023. Niistä 16.869 sisälsi erilaisia mukavuuksia, kuten vesi- ja viemärijohdot ym. Prosenteissa se on 24,4. Koko maan vastaava %-luku oli 35,7. Sähköä ei läheskään kaikissa kotitalouksissa ole. Oulun läänin asuinhuoneistoista oli v. 1960 sähköistetty 46.713 eli n. 70 %.

Terveysten- ja sairaanhoito
Maamme ja erityisesti sen pohjoisten osien terveydenhoito-olot ovat lähes takapajuiset sen vuoksi, että lääkärikuntaa ja sairaala naikkoia sekä sairaanhoitohenkilökuntaa on riittämättömästi. Kun

piirin äänestysprosentti oli korkeampi kuin missään muussa maan vaalipiirissä. Tämä johtunee osaksi siitä, että kommunisteilla on täällä suhteellisen suuri kannatus. Äärimmäisen vasemmiston äänestysaktiivisuus on tunnettu. Toisaalta Oulun läänissä on kaksi valtapuoluetta, maalaisliitto ja kommunistit, ja vähemmän kuin muissa vaalipiireissä tasaväkisesti kilpailevia puolueita. Tämäkin vaikuttanee äänestysaktiivisuutta lisäävästi. Äänestäjille ei täällä synny henkisiä ristiriitatilanteita siinä määrin kuin muissa vaalipiireissä. Viimeisissä eduskuntavaaleissa oli äänestysprosentti Oulun läänissä 88,2 koko maan suhdeluvun ollessa 85,2.

Maalaisliiton ja kommunistien suuri kannatus johtuu monista syistä, jotka liittyvät mm. alueen elinkeinorakenteeseen, tulotasoon ja siinä erikoisesti tulotason suhteelliseen pienuuteen ja tulojen epävarmuuteen. Työttömyys on myös poliittista asennetta muokkaava tekijä ja siitä kärsivillä on taipumus radikaaliseen asenteeseen. Poliittiseen asennoitumiseen vaikuttavat myös uskonnolliset, historialliset ja perinteelliset syyt.

Oheinen taulukko kuvaa eri puolueiden saamia äänimääriä viimeisissä eduskuntavaaleissa. Missään muussa vaalipiirissä ei maalaisliitolla ole vastaavansuuruista kannatusta.

TAULUKKO 12. Eri puolueiden saamat äänimäärät vaalipiirissä 1962 eduskuntavaaleissa koko äänimäärästä.

	Ml.	SKDL	Sos.-dem.	Kok.	Ruots.	KP	TPSL	Muut
Oulun l.	40,5	31,3	7,6	7,7		7,5	2,0	3,4
Koko maa	23,0	22,9	19,5	15,0	6,4	6,3	4,4	3,4
Koko maa 1958	23,1	23,2	23,2	15,3	6,7	5,9	1,7	0,9

Myös kommunistien saama kannatus on Lapin lääniä lukuu ottamatta suurempi kuin muualla maassa. Toisaalta sosialidem^{m(h} kraattien saama kannatus on Oulun läänin vaalipiirissä pienemp kuin muualla maassa. Sama pitää paikkansa myös kokoomuksen suhteen. Vertailun vuoksi ovat ohessa vastaavat luvut v:lta

TAULUKKO 13. Vuoden 1951 eduskuntavaalit. Eri puolueiden osuu* %:na koko äänimäärästä.

	Ml.	SKDL	Sos.-dem.	Kok.	Ruots.	KP	Muut	
Oulun l.	40,3	30,4	12,9	8,1	—	6,9	1,4	100
Koko maa	26,5	23,2	21,6	14,6	7,6	5,7	0,8	100

Huolimatta elinkeinorakenteessa in muutoksesta ei maalaisliiton i^a kTM vUo^o aikana tapahtuneesta tynyt. Sosialidemokraattinen suh^Z TTM " TM kannatu³ ole vähen-laskenut. suhteellinen kannatus on sensijaan

Ammatillisesta liikkeestä on tällä h kuvaa. Yleensä ammatillinen järW Vaikea saada kokonais-aa ja keskittyy teollisiin keskuksiin"6,^ ПШ,Ш alueülahei^k- Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan väeltä on ja uskonnollisilla herätysliikkein« i . verrattain uskonnollista syydellä (körttiläisyys) on varsin laa7a κ^{Ш01a}Γ^{u<1e}lla ja herännäin kommunismilla ja laestadiolaisuudella on Er&o^ta on, että kas jalansija. dena on samoi" a seuduUla voima-

Oulussa ilmestyvät Kaleva Liitto i» ir läänin valtalehtiä. Näistä Kaleva ioU Tahto Ovat oulun puolueisiin lukeutumaton porvarillinen LZ johtoasema. Kansan Tahto äärimmäisen vasemm st'on TlaisliittoIaia_ * ilmestyy myös sos.alidemokrJZ ^ T T k T ' Γ " " viikossa. Keski-Pohjanmaan ЪЪЯЪГ- 7 y o me kertaa <kok.), Pohjanmaan κΓπΓ (Sos^m Γ^{keskl}κ["] Ъ Γ ^ ^ Vääm* Kalajokilaakso (porv.). P oh^h^aa (maalaisi.),

Matkailu

Matkailun kannalta tarjoaa sekä Keski-Pohjanmaa että Pohjois-pohjanmaa monenkaltaista vaihtelevaa nähtävää. Rannikkoalueen jokilaaksot ovat alavia, tiheään asuttuja ja omalaatuisiaan, idempänä maisemat muuttuvat kumpuileviksi saaden Koillis-Pohjanmaal-la jylhän vaaramaisen luonteen. Myös kaupungit ovat näkemisen arvoisia, monia historiallisia muistoja sisältäviä. Pudasjärven Iso-Syöte on maamme eteläisin tunturi. **Kuusamo** on ulkomaita myöten tunnettu matkailunähtävyys, kuin Lappi pienoisukoossa.

POHJOIS- JA KESKI-POHJANMAAN TALOUDELLISEN JA SIVISTYKSELLISEN ELÄMÄN ELVYTTÄMINEN

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaa ovat taloudellisesti ja sivistykselli-sesti jäljessä maan keskimääräisestä tasosta. Taloudellinen nousu ja hyvinvointi on kasautunut maan eteläisille ja lounaisille alueille. Sensijaan pohjoiset talousalueet ponnistelevat edelleen suurissa vaikeuksissa. *Täällä ei tule tapahtumaan odotusten mukaista taloudellista nousua ilman uusia, riittävän tehokkaita toimenpiteitä.*

Vaikka olosuhteet maataloustuotannon harjoittamiselle ovat Poh^t is- ja Keski-Pohjanmaalla suhteellisen vaikeat, voidaan niitä tar-koituksenmukaisin toimenpitein huomattavasti parantaa. Maatalou-den on täällä niin kuin muuallakin taattava harjoittajalleen kun-nollinen toimeentulo. Seuraaviin tavoitteisiin on tällöin pyrittävä:

— Liian pienien tilojen elinkelpoisuutta on parannettava tilakokoa suurentamalla. Samanaikaisesti on tilojen jatkuva pirstominen estettävä. Rannikkoalueilla olisi viranomaisille taattava mah-dollisuus suorittaa uusjako siellä, missä ilmeiset syyt niin vaa-tivat.

- Maatilatalouden yrittäjille on taattava sivuansiomahdollisuudet siellä missä tilat kaikesta huolimatta ovat liian pieniä.

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan väestön luonnollinen H_sä_{ys} suuri ja työkykyistä väestöä on niinikään runsaasti. Lähtökohta^ näiden alueiden kehittämislle on pidetteävä sitä, että pohjalai[^] saavat kotimaakunnissaan kunnollisen toimeentulon ja mahdoir suuden osallistua tehokkaasti tuotantoon.

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan omat taloudelliset mahdollisuudet ovat siinä määrin rajoitetut, ettei toivottava ripeä nousu ole mah dollinen maakuntien omin voimin. *Tarvitaan elinkeinoelämän puoliin kohdistuvia valtion toimenpiteitä sekä valtion ja kuut-järkiperaistä yhteistyötä.*

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan luontaiset elinkeinoalat ovat maa ja metsätalous. Näiden edelleen kehittäminen on keskeinen teh tävä. *Tämän ohella toimenpiteet on **tähdättävä** elinkeinoelämän monipuolistamiseen. Jo* olemassa olevan — lähinnä puunjalostu ja kaivosteollisuuden jalostusastetta on pyrittävä kohottamaan Hinnalle on saatava uusia teollisuuden aloja samalla kun pienteol lisuutta on ennakkoluulottomasti edistettävä. Tämän kehityksen

— Tilojen tuottoa on kohotettava perusparannuksin. Sen vuoksi on maatalousalan yrittäjille myönnettävä nykyistä enemmän jul- kisista varoista halpakorkoisia lainoja.

—Maakunnan olosuhteista johtuen on tuotannon painopisteen oltava edelleenkin karjatalouden puolella.

— Erikoistumista on edistettävä. Erikoist tuotteiden kuten puutar- hatuotteiden, vihannesten, sipulin jne. varastointi ja säilytys on järjestettävä.

— Koneellistumista on lisättävä.

— Kokkolan ja Kemin välinen rannikkoalue on peruskuivatettava, joet perattava ja pengerrerättävä sekä veden kulku säännöstel- tävä. Kuivatustoiminta edistää myös metsätalouden ja teolli- suuden kehittymistä.

— Maakunnan muillakin alueilla on suot kuivatettava ja saatet- tava ne hyödylliseen käyttöön.

Lähinnä maaperällisistä tekijöistä johtuen on Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan metsien metsänhoidollinen tila heikko ja puuvarasto verraten vaatimaton. Toisaalta ovat metsätalouden käyttämättö- mät reservit suuret. Metsien tuottoa voidaan kaksin- jopa kolmin- kertaistaa järkiperaisellä hoidolla. Tällöin on pyrittävä seuraaviin toimenpiteisiin:

Metsäntalouden kehitys Suomessa 1960-1990.

Soiden kuivatusta, metsämaiden ojitusta ja vesistöjen per aa- rnista on tehostettava. Sama koskee erilaisia metsien tuottoa R_öhöttäviä muita toimenpiteitä, kuten taimikkojen harventam^s ^ hakkuualojen raivausta ja metsänviljelyä. Lailla on ^{turva}tetta_ metsänparannustoiminnan jatkuvuus ja tällöin erityisesti o e va huomioon Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan metsien kehi a minen.

Puutavaran kuljetusmahdollisuuksia on edelleen kehitettä^ Erityinen huomio on kiinnitettävä metsäkuljetusedellyty^{^s}l^l l jotta syrjäiset metsät saadaan lisääntyvän käytön piiriin.

Maa- ja metsätalouden yrittäjät, metsätyöntekijät ja ^{met}^* työstä sivuansioita hankkivat on saatava ammatillisen k^ou ^ tuksen piiriin. Maakuntiin on pyrittävä luomaan **vakinaine** ammattitaitoinen metsätyömieskunta.

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan maakuntien väestökehitys 1960-1990.

ammattimiesten non nostettava mesien palkkauksen tasolb ika on yleisessä orkelaisa määräsille -un.ava oo vuodeksi.

Maa- ja metsätalouden sivuelink ' • turkistarhaus ja KoilUs-Pohjanm^l T tärkeimmät kastus, uudenmaalla poronhoito.

- Sivuelinkeinojen kehittämiseksi on

STESSl z ZZl. r r * n tUettava valtioⁿ halpakorkoisin lainoin ~~ " j e l y S t ä on tGh0StettaVa * järvien kalakantoja uudis-

- Kalastusvälinevakuutuksen tarkoituksenmukaisuus on tutkittava.

- Puutarha- ja kasvihuoneviljelyn mahdollisuudet on tutkittava ja kasvihuoneiden aikaansaamista on tuettava valtion varoin.

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan maakuntien väestökehitys 1960-1990.

Teollisuuden kehittäminen

Maakuntien teollisuus on liiketaloudellisista syistä keskittynyt rannikkoalueille. Sisämaassa ei ole suurempaa teollisuutta. Teolli- sen elämän kehittäminen vaatii seuraavien toimenpiteiden toteut- tamista:

— On suoritettava kunnittain teollistamistutkimukset, joiden poh- jalta on luotava yhtenäinen teollistamisohjelma.

— Olemassaolevaa teollisuutta on laajennettava ja jalostuksen as- tetta kohotettava. Uutta teollisuutta on pyrittävä luomaan. Tällöin on mm. Koillis-Pohjanmaan puunjalostustehtaan kan- nattavuus kiireellisesti selvitettävä.

— Pohjoissuomen teollisuuden verohuojennuslain voimassaoloa on jatkettava.

— Mineraalien etsintää on tehostettava.

— Turvevarat on inventoitava, ja niiden hyväksikäytön kannatta- vuus tutkittava.

— Pienteollisuuden kehittämiseksi on pidettävä huoli julkisesta lainoituksesta, tehokkaasta neuvontatyöstä ja ammattikoulu-

Asutuksen kehittäminen

Asustuksen kehittäminen

asusta suuremmassa maarin.

Työttömyysvaroja on osoitettava maakuntien asutustihentymien perusparannustöihin.

Terveyden- ja sairaanhoito

Terveyden- ja sairaanhoito-olot ovat Keski- ja Pohjois-Pohjan- maalla lähes takapajuiset ja niiden kehittäminen vaatii seuraavien

toimenpiteiden toteuttamista:

- Maakuntien lääkärien määrää on lisättävä.

- Sairaalalain mukaisen keskussairaalaverkoston toteuttamista on kiirehdittävä.

tuksesta. Verotus ei saa muodostua esteeksi pienteollisuuden synnylle ja kasvulle.

julkinen rakennustoiminta on ajoitettava tasaamaan työllisyyden kausivaihteluja.

Ammattikoulutusta on tehostettava nimenomaan teollisia elin, keinoja silmällä pitäen.

Kiittävä pääomien saanti on turvattava. Julkisen sektorin puitteissa on Pohjoissuomea varten muodostettava erityinen "teollisuuden investointirahasto".

Liikenne

Laajassa ja harvaanasutussa maakunnassa on liikenneolojen kehittämisellä suuri merkitys koko taloudelliselle nousulle. Seuraavat tavoitteet on liikenteen kehittämisessä ensisijaisesti toteutettava:

Tiehankkeista kiireellisimmin toteutettavat ovat: Kokkola—Kaajaani runkotie, Kalajokilaakso—Ylä-Savo runkotie, Raahe—Kaajaani runkotie, tiet Oulusta Rovaniemelle Yli-Iin kautta, Pudasjärveltä Posiolle Rytinkijärven kautta, sekä Taivalkoski—Posio ja Korentokangas—Puolanka.

Pengertiesuunnitelma Hailuodosta mantereelle on toteutettava.

Suunnitelmaa, joka tarkoittaa Lumijoen Varjaikan yhdistämistä pengertiellä Oulunsaloon ja Liminganlahden kuivattamista, on vakavasti tutkittava.

Ratasuunnitelmista on kiireellisesti toteutettava seuraavat: Oulu—Kuusamo, Taivalkoski—Kemijärvi, Ylivieska—Kalajoen Rahja, Haapajärvi—Oulujokilaakso, Kello—Virpiniemi, Taivalkoski—Rovaniemi ja Kuusamo—Kemijärvi sekä Haapajärvi—Iisalmen rataa jatkettava Pohjois-Karjalaan.

Rannikon satamia on kehitettävä ja Perämeren alueelle on saatava syväsatama.

Kalajoen—Varkauden kanavasuunnitelmaa on edelleen ja kiireellisesti tutkittava.

Maakunnan sisäisten tie- ja vesiliikenneolosuhteiden parantamista on kehitettävä.

Maakunnan sisäisten tie- ja vesiliikenneolosuhteiden parantamista on kehitettävä.

Maakunnan sisäisten tie- ja vesiliikenneolosuhteiden parantamista on kehitettävä.

mista on tehostettava. Sama koskee erilaisia metsien tuottoa kohohtavia muita toimenpiteitä, kuten taimikkojen harventamista, hakkuualojen raivausta ja metsänviljelyä. Lailla on turvattava metsänparannustoiminnan jatkuvuus ja tällöin erityisesti otettava huomioon Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan metsien kehittäminen.

Puutavaran kuljetusmahdollisuuksia on edelleen kehitettävä. Erityinen huomio on kiinnitettävä metsäkuljetusedellytyksiin,

jotta syrjäiset metsät saadaan lisääntyvän käytön piiriin.

Maa- ja metsätalouden yrittäjät, metsätyöntekijät ja metsä-Z1Z ja vuorokauden hankkivat on saatava ammatillisen koulut- aTΓ1ч P ΓIII, Maakuntiin on pyrittävä luomaan vakinainen ammattitaitoinen metsätyömieskunta.

Ammattioppilaslautakuntia on pyrittävä „

kuntiin. Pynttava saamaan yhä useampiin

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan; ? T ' ^ ^ *Я*неп o n maa- ja metsätalouden a t i

Maakuntien kehittäminen on edelleen kehitettävä.

Talouseläinten koulutuksen kehittäminen vaatii seuraavien oppilaitteen perustamista: talousopettajaopisto, kodinhoitajakou.u, Koillis-Pohjanmaan emäntäkoulu sekä Raahen tai Ylivieskan talouskoulu.

Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulusta on muodostettava valtion varoin ylläpidettävä erikoisammattikoulu. Ouluun on perustettava ioko kaum,nein omi*t»™a-

Oulunsalon lentokenttää on laajennettava kansainväliset mitat täyttäväksi suurkentäksi.

Kaukopuhelinliikenteessä on pyrittävä automatisoituun puhelinverkkoon, samoin maakunnan sisäisessä Duhftlinliikpntpp4aä

Asunto-olot

Seuraavat toimenpiteet ovat välttämättömiä Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan väestön asumistason kohottamiseksi ja asuntovajauksen poistamiseksi:

— Maakunnan asuntovajaus voidaan poistaa, ja heikkolaatuinen asuntokanta uudistaa vain riittävin halpakorkoisin ja pitkäaikaisin asuntolainoin. Maakunnan vähävaraisuuden takia on julkisten asunnonhankintalainain maksuehtoja lievennettävä ja niiden osuutta asuntotuotannon rahoituksessa lisättävä.

— On pidettävä huoli siitä, että keinottelijat eivät pääse vastuuttomalla asunto- ja tonttipolitiikalla kohottamaan asumiskustannuksia.

— On kiinnitettävä erityinen huomio vanhusten asumistukijärjestelmän luomiseen.

Sähkön käyttö on tehtävä kaikille mahdolliseksi. Samoin on vesijohtojen saamista vähävaraisiin talouksiin tuettava tähänastista suuremmassa määrin.

Työttömyysvaroja on osoitettava maakuntien asutustihentymien perusparannustöihin.

Terveyden- ja sairaanhoito

Terveyden- ja sairaanhoito-olot ovat Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla lähes takapajuiset ja niiden kehittäminen vaatii seuraavien toimenpiteiden toteuttamista:

Maakuntien

toteuttamista

kiirehdittävä.

Verotus ei saa muodostua esteeksi pienteollisuuden synnylle ja kasvulle. julkisen rakennustoiminta on ajoitettava tasaamaan työllisyyden kausivaihteluja. Ammattikoulutusta on tehostettava nimenomaan teollisia elinkeinoja silmällä pitäen. n 4aan ti on turvattava. Julkisen sektorin B S S L T Po^ois,Suomea varten muodostettava erityinen PUISUUDEN investointirahasto

Liikenne

Laajassa ja harvaanasutussa maakunnassa on liikenneolojen ^ koko taloudelliselle nousulle! Seuraa-

- Harvaanasutuille seuduille on perustettava valtion ylläpitämiä sairausmajoja ja ensiapuasemia.
- Sairaankuljetusolot on järjestettävä. Tähän tarkoitukseen on lisättävä autoja ja helikoptereita. Niitä varten on luotava yhtenäinen verkosto.
- Terveys- ja sosiaaliverkostoa on lisättävä harvaanasutulla ja asun- olosuhteiltaan heikoimmalla maaseudulla. Laajojen kuntien syrjäisiin keskuksiin on saatava terveystaloja.
- Vajaamielisten hoito on kunnollisesti järjestettävä.
- Metsätyömailla on tehostettava terveyden- ja sairaanhoitoa.
- Kodinhoitajatoimintaa on tehostettava syrjäisimmillä seuduilla ja järjestettävä monilapsisten perheiden äideille mahdollisuus vuosittain lomaan ja virkistykseen.

Opetus- ja sivistystoimi

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaalla on kouluikäistä nuorisoa alueen väkilukuun nähden enemmän kuin muualla maassa. Kun toisaalta tiedollisen ja taidollisen tason kohottaminen on elintason nostamisen eräs perusedellytyksistä, olisi koulutusta tehostettava seuraav- in toimenpitein:

- Koko koulupolitiikkaa on pitkällä tähtäimellä kehitettävä yhte- näiskoulujärjestelmää kohti. Kurssimuotoiset kansalaiskoulut on saatava muutetuiksi kasivuotisiksi. Kansalaiskoulujen opetus- ohjelmien kehittämisessä on otettava huomioon maakunnan ja paikallisen elinkeinoelämän tarpeet.
- Kunnallisten keskikoulujen määrää on lisättävä ja niiden ope- tusohjelmia on jatkuvasti kehitettävä muuttuneita olosuhteita vastaaviksi. Kokeilukoulutoimintaa on tehostettava.
- Oppikoulujen opetusohjelmia ja -menetelmiä on ennakoluulotto- masti kehitettävä nykyajan vaatimuksia vastaaviksi.

-Koulujen rakentamiseen ja käyttökustannuksiin myönnettävien valtionapujen ja -lainojen määrää on nostettava ja köyhille kun- nille on annettava riittävästi ylimääräistä avustusta.

Ammattioppilaslautakuntia on pyrittävä Pynttävä saamaan yhä useampiin kuntiin.

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan einkeinorakenteesta Johtuen on tän^ätontä Y, Γ " ammattik-'»t^en tehostaminen väL amatonta. Yl.veskan maanviijeiysopistoa on ripeästi kehitet- tävä Metsätyöntekijöiden koulutusta varten on Koillis-Pohjan- maalle perustettava metsäkurssikeskus. Myös meijerialan kou- lutuksesta on huolehdittava. Talousalan koulutuksen kehittäminen vaatii seuraavien oppilai- tosten perustamista: talousopettajaopisto, kodinhoitajakoulu. Koillis-Pohjanmaan emäntäkoulu sekä Raahen tai Ylivieskan talouskoulu.

Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulusta on muodostettava valtion varoin ylläpidettävä erikoisammattikoulu. Ouluun on perustettava joko kaupungin omistama tai kuntainliiton yllä- pitämä ammattikoulu. Ammattikoulujen opetuslinjoja on ylei- sesti lisättävä.

Haapajärven—Pyhäjärven alueelle on saatava kauppaoppilaitos. Kaupallista koulutusta on yleisestikin tehostettava lisäämällä linjakokoisuutta, perustamalla kauppaoppilaitoksiin erityisiä 1- vuotisia myyjäkouluja ja lisäämällä ylioppilasluokkia.

Oulun Yliopiston rakennustoiminta on saatava täysitehoisena käyntiin. Yliopiston tiedekuntia on lisättävä, jotta siitä muodos- tuisi kaikki alat käsittävä yliopisto.

Opettajakoulutusta on tehostettava.

Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen toiminta on saatava todella käyntiin.

Pohjois- ja Keski-Pohjanmaalle on saatava työväenopistoja lisää. Itseopiskelun mahdollisuuksia ja sen niveltymistä eri kou- luihin on kehitettävä.

Yleisradion maakuntaohjelmatoimintaa on kehitettävä. Radion ja television yleisohjelmissa on riittävästi huomioitava työ- ja pienviljelijäväestö.

On nopeasti laadittava keskitetty suunnitelma Pohjoissuomen henkisen kulttuurin eri alojen tukemiseksi ja tarvittavan koulu- tuksen aikaansaamiseksi.

o.uoxi иен- gen tappiota, "koko kaTvun"jä^essä 5.810 henkeä ennustettua pie-

"Tuttoliike vie tavallisesti parhaimmassa työiässä Vuosina 1951-1955 Kainuun muuttoliikkeeseen £ kaikkiaan 44,2 % 20-34 vuotiaita sekä 25 2 useimmissa tapauksissa edellisten iapsia, yhteensä Ta män vaikutus ilmenee työhön osallistuvan vaeston ma ar^ ^ ioka MJI OL koko väestöstä, mutta Kainuussa koko maassa v. 1950 oli 66,4 % koko vuotiaita. vain 47,2 Sen sijaan Kainuussa oli v. 1950 ai 35,7 %, mutta koko maassa vain 25,5 %•

2. Ika ja sukupuoli ia4aut uma tulee suoritettujen las- Väestön sukupuolen mukainen jakautu h m t a e ä PY- kelmien mukaan sekä koko alueella etta sen